наша свабода

№135(222) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

12 СНЕЖНЯ
2001 года
СЕРАДА

Адрас: 220123, г.Мінск, а/с 103

тэл. 284-36-53

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by

http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

Праграма маладых на з'езд БНФ

16 снежня на з'ездзе БНФ «Адраджэньне» і Партыі БНФ кіраўніцтва грамадскай арганізацыі Малады Фронт прадставіць новую праграму. Аб «з'ездаўскіх» задачах гэтай незарэгістраванай арганізацыі моладзі расказалі на прэс-канферэнцыі ў Мінску 10 снежня яе кіраўнікі — Павел Севярынец, Аляксей Шэін і Яўген Скочка.

Паводле слоў Севярынца, у праграме Маладога Фронту прадстаўлена канцэпцыя абнаўлення БНФ. Дакумент складаецца з дзвюх частак: праграмы-мінімум і праграмы-максімум. Першая прадугледжвае дзеянні арганізацыі на бліжэйшую перспектыву. У праграме-максімум даецца апісанне Беларусі, якую Малады Фронт хоча бачыць у перспектыве.

Павел Севярынец не мае ілюзій наконт таго, што дадзеная праграма будзе прынята на з'ездзе. Аднак ён разлічвае на пачатак плённай дыскусіі, якая прывядзе да абнаўлення БНФ і пераадолення крызісу. Другім важным крокам у пераадоленні крызісу Севярынец лічыць кадравае і структурнае абнаўленне, якія павінны ісці эвалюцыйным шляхам і захаваць усё тое станоўчае, што напрацавана за больш чым 10 гадоў дзейнасці БНФ. Паводле слоў Севярынца, ён атрымаў прапанову балатавацца на пасаду намесніка старшыні арганізацыі ад абодвух патэнцыяльных кандыдатаў на пасаду кіраўніка БНФ — Вінцука Вячоркі і Вячаслава Сіўчыка. Севярынец лічыць, што колькасць кандыдатаў у Сойм трэба павялічыць да 15 чалавек. Усяго ж на з'ездзе спаміж прыкладна 300 дэлегатаў 80 будуць прадстаўляць Малады Фронт — так што, лічыць Севярынец, іх пазіцыя здольная значна паўплываць на вынікі з'езду.

Генадзь БАРБАРЫЧ

Курапатам — мемарыяльны выгляд

Цягам гэтага тыдня спецыяльная рабочая група, створаная ў рамках грамадзянскай ініцыятывы «За ўратаванне мемарыялу Курапаты», мусіць распрацаваць канцэпцыю помніка, які мяркуецца паставіць ва ўрочышчы Курапаты. Помнік, як задумана, будзе ўсталяваны ў памяць ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў 1930-1940-х гадоў. Такі асноўны вынік паседжання ініцыятывы «За ўратаванне мемарыялу Курапаты» 10 снежня.

Канцэпцыя помніка будзе вынесеная на ўсенароднае абмеркаванне і пакладзе, як мяркуецца, пачатак агульнанацыянальнай дыскусіі па стварэнні ў Курапатах мемарыялу. Пасля гэтага будзе створаная камісія па правядзенні конкурсу на лепшы помнік. Аднак цягнуць далей з ушанаваннем памяці рэпрэсаваных ініцыятыва лічыць немагчымым, таму самым бліжэйшым часам у Курапатах будзе ўзведзеная часовая агароджа, а на ўваходзе пастаўленая брама – гэта, лічаць прадстаўнікі ініцыятывы, цалкам адпавядае нацыянальным традыцыям ушанавання нябожчыкаў.

Стваральнікі 10 снежня выканкам ініцыятывы вырашыў звярнуцца да ўсіх зарэгістраваных на Беларусі рэлігійных канфесіяў з просьбай штотыдзень згадваць на малебнах і службах ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў, апошнім прытулкам для якіх сталі Курапаты.

Рыгор БУЯН

На цэнтральнай плошчы беларускай сталіцы пачалася ўстаноўка галоўнай ёлкі краіны

Палітыка без будучыні

Прайшло тры месяцы з дня правядзення прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі. Усе зробленыя перад і пасля іх заявы пра лібералізацыю рэжыму так дэкларацыямі і засталіся. Працягвае ажыццяўляцца тупіковая палітыка тых, хто застаўся пры ўладзе. Тое, што Лукашэнка і яго атачэнне насамрэч мала спадзяваліся на прызнанне з боку сусветнай супольнасці тых выбараў, якія былі праведзеныя імі 9 верасня ў Беларусі, шмат для каго было відавочным. А калі ўжо ўладар голасна заявіў, што гэтая супольнасць вымушаная будзе прызнаць беларускую рэчаіснасць і што ён гатовы пачакаць прызнання да канца гэтага году, стала зразумела, што і ў наступным годзе Еўропа ячнэ ад Лукашэнкі пацерпіць. Ды і братняя Расія таксама.

Але ніякіх прыкметаў новай, у прыватнасці, замежнай, палітыкі Мінску не назіраецца. Дастаткова зірнуць толькі на некаторыя падзеі, што адбыліся ў гэтай «парафіі» апошнім часам.

Першым замежнапалітычным крокам Лукашэнкі стаўся прыём у працоўнай рэзідэнцыі кіраўніка прыднястроўскіх сепаратыстаў Ігара Смірнова. Кажуць, што на гэты крок Лукашэнку падштурхнуў сам прэзідэнт Малдовы. Так бы мовіць, Лукашэнка мог бы «уламаць» Смірнова не праводзіць выбары ў Прыднястроўі, што паслужыла б прадмовай вырашэння канфлікту паміж Тыраспалем і Кішынёвам, што тлее даўно. Не прайшло. Выбары ў мінулую нядзелю адбыліся, і Смірноў застаецца прэзідэнтам самаабвешчанай рэспублікі. Што тычыцца Лукашэнкі, то пра ягоны планаваны раней візіт у Кішынёў неяк ужо і не згадваюць.

Сённяшняе кіраўніцтва Беларусі вялікія спадзяванні ўскладала на тое, што Лукашэнка будзе запрошаны ў Варшаву, дзе ў пачатку лістапада на саміце вялікай групы ўсходнееўрапейскіх краін абмяркоўвалася праблема барацьбы з міжнародным тэрарызмам.

Заканчэнне на стар.3

Ліквідацыю «Пагоні» абскардзілі

Галоўны рэдактар гродзенскай газеты «Пагоня» Мікалай Маркевіч падаў у Вышэйшы гаспадарчы суд (ВГС) Рэспублікі Беларусь у парадку нагляду скаргу на рашэнне ВГС ад 12 лістапада аб закрыцці гэтай газеты.

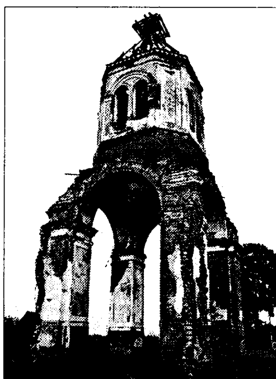
«Судом зроблена выснова, што матэрыялы ў газеце «Пагоня» зневажаюць гонар і годнасць прэзідэнта Беларусі. Мы лічым, што прадстаўленымі доказамі пацверджана іншае, бо ў справе маецца адпаведнае экспертнае заключэнне, – сказала адвакат Анжэла Ратнер. – Апрача таго, мы прынцыпова лічым, што характар распаўсюджаных звестак не можа быць прадметам разгляду ў гэтай справе. Яны павінны разглядацца ў справе аб абароне гонару і годнасці прэзідэнта па яго іску або – з яго згоды – па іску пракурора».

Мікалай Маркевіч лічыць, што цяперашняя ўлада наўрад ці пойдзе на тое, каб аднавіць законнасць. «Але ўпотай я ўсё ж спадзяюся, што дзеля інтарэсаў маёй краіны, народа, чытачоў «Пагоні», тых людзей, якія працавалі ў газеце, дзеля інтарэсаў выканання праву ў краіне сітуацыя з «Пагоняй» вырашыцца станоўча і стане той кропляй, якая паверне сітуацыю ў краіне да лепшага», – сказаў Мікалай Маркевіч.

Генадзь БАРБАРЫЧ

ВЕСТКІ

Дэпартамент аховы спадчыны

У Беларусі Камітэт па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і Камітэт па рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў пры міністэрстве культуры аб'ядналі ў Дэпартамент па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі ў структуры гэтага ж ведамства.

Кіраўніком новага дэпартаменту прызначаны Васіль Абламскі, які ўзначальваў Камітэт па рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў, яго намеснікамі – Ігар Чарняўскі (быў намеснікам Абламскага ў камітэце) і Васіль Чэрнік (ранейшы намеснік старшыні другога камітэту). Як паведаміў БелаПАНу В.Чэрнік, адначасова адбылося скарачэнне штату – з 27 чалавек у абодвух камітэтах да 20 чалавек у дэпартаменце. Паводле яго слоў, былому старшыні Камітэту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Дзмітрыю Бубноўскаму прапанавана ў дэпартаменце пасада начальніка аддзелу, што ў чыноўніцкім асяроддзі расцэньваецца як паніжэнне ў статусе.

Дзмітрый УЛАСАЎ

Узрасла вытворчасць аўтамабіляў

Па выніках 11 месяцаў 2001 году выпуск таварнай прадукцыі на Мінскім аўтамабільным заводзе (МАЗ) у супастаўных цэнах склаў 330 мільярдаў 133 мільёны рублёў, што на 10,2 працэнта вышэй за гэткі ж леташні паказчык. За студзень-лістапад прадпрыемствам было выпушчана 13 тысяч 745 аўтамабіляў, што на 15,1 працэнта больш, чым за гэткі ж перыяд 2000 году.

Вытворчасць аўтобусаў у 2001 годзе скарацілася больш чым на 13 працэнтаў. За названы перыяд іх было выпушчана 399 адзінак, у той час як за 11 месяцаў 2000 году — 460. Між тым рэспубліканскай праграмай «Аўтобус» іх штогадовы выпуск запланаваны ў аб'ёме 1 500 адзінак.

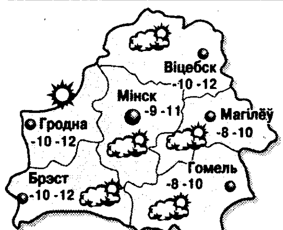
Аляксей АРЭШКА

7 тысяч хворых наркаманаў

У Беларусі 7 тысяч хворых наркаманіяй знаходзяцца на дыспансерным уліку. Пра гэта паведаміла галоўны нарколаг упраўлення аховы здароўя пры Мінскім абласным выканкаме Людміла Андрэева. У Мінскай вобласці каля 600 чалавек ужываюць наркотыкі, аднак неафіцыйная колькасць наркаманаў у 10-15 разоў перавышае дадзеныя паказчыкі. Каля 80% наркаманаў складае моладзь ва ўзросце ад 18 да 30 гадоў. Прычым 75% нарказалежных нідзе не працуюць, а 49% маюць судзімасць. Штогод кожны наркаман схіляе да ўжывання наркотыкаў каля 10 чалавек.

Вольга АСІПЕНКА, БелаПАН

НАДВОР'Е

Крыніца: www.gismeteo.ru

Курс наяўнага даляра на «чорным рынку»

1580

Кантрабандыста вярнулі на радзіму

10 снежня праваахоўныя органы Брэсцкай вобласці перадалі польскім калегам грамадзяніна Польшчы Кшыштафа Ляшука, затрыманага 22 лістапада на беларуска-польскай мяжы.

Нагадаем, што ў той дзень пагранічнікі Брэсцкай пагрангрупы спынілі спробу нелегальнага пераходу праз мяжу дзесяці грамадзян В'етнама. Яны былі затрыманы ў раёне вёскі Знаменка Брэсцкага раёну. Адначасова быў затрыманы грамадзянін Польшчы, які ў гумавай лодцы чакаў нелегалаў ля берага Заходняга Буга. Па дадзенаму факту была ўзбуджана крымінальная справа. Згодна з дагаворам «Аб прававой дапамозе і прававых стасунках па грамадзянскіх, сямейных, працоўных і крымінальных справах», заключаным паміж Польшчай і Беларуссю, пасля выканання неабходных фармальнасцей польскі грамадзянін быў экстрадзіраваны ў суседнюю дзяржаву, дзе супраць яго таксама ўзбуджана крымінальная справа.

Як стала вядома БелаПАНу, 22 лістапада польская пагранічная варта затрымала двух хаўруснікаў Ляшука, якія таксама знаходзяцца пад следствам. Што тычыцца пасобніцтва нелегальным мігрантам, якія спрабуюць перасячы мяжу з боку Беларусі, то, паводле звестак Брэсцкай пагрангрупы, зараз польская паліцыя расследуе некалькі крымінальных спраў у дачыненні да сваіх грамадзян.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Двое затрыманых

9 снежня ў Гродне адбылася акцыя «ланцуг неабыякавых людзей». У ёй удзельнічалі больш за 20 чалавек. Яны прастаялі з партрэтамі зніклых палітыкаў з 15 гадзін да 15.40. Міліцыя зрабіла «відэакіно» і затрымала Змітра Карпенку з Гомеля і гродзенку Святлану Нех, сяброўку Маладой Грамады.

Сяргей МАКСІМОВІЧ

ЗДАРЭННІ

Выбух дызпаліва

Вельмі моцны выбух ёмістасці, у якой захоўвалася дызельнае паліва, адбыўся 10 снежня на складзе у вёсцы Убалоцце Лагойскага раёну Мінскай вобласці.

Як паведаміў БелаПАНу ў прэс-службе міністэрства па надзвычайных сітуацыях, паводле папярэдняй інфармацыі, выбух адбыўся ў той момант, калі аператар склада спрабаваў разагрэць запаленым кавалкам паперы замерзлы замок на люку ёмістасці. Пары дызельнага паліва, што былі ўнутры ёмістасці, загарэліся, і адбыўся выбух. Яго сіла была настолькі вялікай, што тарцавую частку ёмістасці выбуховай хваляй вырвала і аднесла на 100 метраў. Металічны дыск дыяметрам не меней як тры метры, на шчасце, нікога не закрануў і ўпаў у полі. Адразу пасля выбуху загарэлася салярка. На працягу 50 хвілін ратавальнікі тушылі ёмістасць, абараняючы ад агню размешчаныя паблізу іншыя рэзервуары.

Цудам застаўся жывы 44-гадовы аператар, які знаходзіўся на ёмістасці. Пры выбуху ён упаў з чатырохметровай вышыні, зламаўшы пры гэтым ключыцу і вывіхнуўшы руку. Апрача таго, аператар атрымаў апёкі твара. Зараз ён знаходзіцца ў лагойскай бальніцы, яго стан ацэньваецца як здавальняючы.

Дзмітрый БЕЛЬСКІ

Сапраўдны аўтамабіль за фальшывыя грошы

У Пінску ўзбуджана крымінальная справа па факту фальшываманецтва. Як паведамілі БелаПАНу ў гарадскім упраўленні ўнутраных спраў Пінска, 8 снежня супрацоўнікі ГУУС затрымалі трох расіян – жыхароў Санкт-Пецярбурга і аднаго брэстаўчаніна, якія спрабавалі набыць у Пінску аўтамабіль за 32 фальшывыя стодаляравыя купюры.

Гэта самая буйная сёлета канфіскацыя фальшывак. Усяго ж з пачатку году ў Пінску зафіксавана 59 фактаў канфіскацыі фальшывых купюр.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Рыбакоў выцягнулі ратавальнікі

Шасцярых рыбакоў, якія заселі ў ільдах Прыпяці, выручылі ратавальнікі.

Гэта здарылася ноччу 8 снежня ў Жыткавіцкім раёне, непадалёк ад вёскі Запясочча. Мужчыны выехалі на чаўне на начную рыбалку, але павудзіць перашкодзіў мароз – рака пачала замярзаць. Рыбакі пабаяліся вяртацца на бераг па тонкім лёдзе і сталі клікаць на дапамогу. Аднавяскоўцы пачулі і пазванілі ратавальнікам у райцэнтр. Як паведамілі БелаПАНу ў Жыткавіцкім раённым аддзеле па надзвычайных сітуацыях, рыбакоў даставілі на бераг з дапамогай 18-метровай лесвіцы. Ніхто з іх ад пераахаладжэння не пацярпеў.

У гэты ж дзень на Дняпры патануў выкладчык Гомельскага машынабудаўнічага тэхнікума. Паведамляецца, што з ім адбылся няшчасны выпадак.

Ірына ШАНЦАВА

ПРЭМІІ

Хартыя'97 зноў раздае ўзнагароды

Рашэнне аб прысуджэнні чацвёртай Нацыянальнай прэміі ў галіне абароны правоў чалавека было прынята аргкамітэтам Хартыі'97 на чале са Зміцерам Бандарэнкам 10 снежня, у 53-ю гадавіну прыняцця Ўсеагульнай дэкларацыі правоў чалавека. Таксама ў аргкамітэт уваходзяць Мікалай Халезін, Людміла Гразнова, Андрэй Саннікаў і Алег Бебенін. Гэта ўзнагарода была заснавана грамадзянскай ініцыятывай Хартыя'97 у 1998 годзе і ўручалася ўжо тры разы. Яе атрымлівалі ў свой час такія вядомыя персоны, як Валеры Шчукін, журналістка Любоў Лунёва, стваральнікі відэафільма «Незвычайны канцэрт», журналісты газеты «Рабочы» і іншыя. Прынцып вызначэння лаўрэатаў аргкамітэт Хартыі'97 трымае ў сакрэце.

У гэтым годзе прэмію за асабістую мужнасць атрымоўваюць **абаронцы мемарыяла** ахвяраў сталінізму – Курапаты. На працягу некалькіх месяцаў каля дзесятка маладых людзей днём і ноччу знаходзяцца на месцы пахавання ахвяраў сталінскіх рэпрэсій, якое рэжым спрабаваў зраўняць з зямлёй. Дзякуючы мужнасці гэтых людзей такога не адбылося.

За грамадзянскі ўчынак Нацыянальная прэмія ў галіне абароны правоў чалавека будзе ўручана заслужанай артыстцы Рэспублікі Беларусь **Зінаідзе БАНДАРЭНКА**. Самая вядомая тэлевядучая нашай краіны, нягледзячы на запужванне ўладаў, прыняла актыўны ўдзел у выбарчай кампаніі адзінага кандыдата ад апазіцыі на мінулых прэзідэнцкіх выбарах.

За лепшае асвятленне праваабарончай тэматыкі, за серыю матэрыялаў, прысвечаных лёсу зніклых на Беларусі вядомых людзей, лаўрэатам прэміі Хартыі'97 стала журналістка незалежнай газеты «Народная воля» **Марына КОКТЫШ**.

Кожны з лаўрэатаў атрымоўвае ганаровую грамату і невялікую грашовую прэмію.

Віктар СЕВЕРЦАЎ

МЕДЫЦЫНА

Будуць лячыць па тэлевізары

Спецыялістамі навукова-інжынернага прадпрыемства «Інфармацыйныя тэхналогіі» Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ў садружнасці з вучонымі Інстытуту тэхнічнай кібернетыкі Беларусі і замежнымі партнёрамі з Універсітэту Мангейма вядуцца працы па міжнародным праекце *TeSIAC* – «Тэлемедыцынская сістэма для аналізу адлюстраванняў і правядзення кансультацый у галіне раку шчытападобнай залозы, выкліканаму радыяцыяй». Як зазначаў у гутарцы з карэспандэнтам БелаПАНу дырэктар навукова-інжынернага прадпрыемства «Інфармацыйныя тэхналогіі», доктар тэхнічных навук Міхаіл Маханек, «тэлемедыцына вырашыць праблему аказання аператыўнай высокакваліфікаванай медыцынскай дапамогі хворым беларускім дзецям».

Сістэма *TeSIAC* заснавана на камп'ютэрных праграмах аналізу трохмерных ультрагукавых адлюстраванняў шчытападобнай залозы і павінна аб'яднаць пры дапамозе высокапрадукцыйных ліній лічбавай сувязі Навукова-даследчы клінічны інстытут радыяцыйнай медыцыны і эндакрыналогіі Беларусі, Мінскі гарадскі клінічны анкалагічны дыспансер і Цэнтр пухлін, а таксама Радыяцыйны універсітэт у Вюрцбургу.

У базу звестак *TeSIAC* будуць загружацца трохмерныя ультрагукавыя адлюстраванні шчытападобнай залозы кожнага хворага ў дынаміцы развіцця хваробы і пасляаперацыйнага перыяду.

«Беларускія медыкі змогуць у любы момант пракансультавацца са сваімі нямецкімі калегамі, – сказаў Міхаіл Маханек. – Апрача таго, нямецкія ўрачы пры дапамозе метадаў тэлемедыцыны будуць назіраць праапераваных у Германіі беларускіх дзяцей».

Юрый КАСЬЯНАЎ

АЎТАПЕЙЗАЖ

Рэканструяваны ўчастак Мінскай кальцавой дарогі. Гэтак жа ўшыркі яна пройдзе па Курапатах

СМІ

У Беларусі з'явілася «Театральная газета»

10 снежня выйшла ў свет новае беларускае выданне – «Театральная газета» («ТГ»). Як паведаміла БелаПАНу рэдактар газеты Святлана Бартохава, «галоўная задача "ТГ" – папулярызацыя таленавітых людзей, якія прысвяцілі сваё жыццё тэатральнаму мастацтву». «Кожнаму творчаму чалавеку неабходна адчуваць сваю значнасць і быць запатрабаваным, толькі тады ён можа адбыцца па-сапраўднаму, і газета дапаможа яму ў гэтым», – сказала яна.

«Выданне наша недзяржаўнае, – зазначыла Святлана Бартохава. – Гэта стварае масу цяжкасцей, ад матэрыяльных да чыста арганізацыйных. Але мне пашанцавала, я знайшла чалавека, які рызыкнуў укласці грошы ў мой праект, – гэта Юрый Валькоўскі, дырэктар рэкламна-выдавецкага прадпрыемства «Рэйплац», ён жа – выдавец і рэдактар часопіса «Досуг». Ён з тых рэдкіх сёння людзей, у каго слова не разыходзіцца са справай».

Купіць «Театральную газету» можна ў тэатрах.

БелаПАН

ФІНАНСЫ

На чым сэканомілі?

Цэнтральная камісія Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў на сваім пасяджанні 10 снежня разгледзела пытанне аб зацвярджэнні справаздачы аб выдаткаванні грашовых сродкаў рэспубліканскага бюджэту на падрыхтоўку і правядзенне выбараў прэзідэнта ў 2001 годзе.

Як зазначаецца ў паведамленні Цэнтрвыбаркаму, у адпаведнасці з каштарысам расходаў на падрыхтоўку і правядзенне прэзідэнцкіх выбараў з рэспубліканскага бюджэту было выдзелена 7 млрд. 590 млн. рублёў. Фактычна патрачана 6 млрд. 774 млн. 530 тыс. рублёў. Зэканомлена 815 млн. 470 тыс. рублёў, або 10,74 працэнта ад прадугледжанай сумы.

БелаПАН

Мёд, кроў і слёзы

Злачынствы і здарэнні, што за апошні час адбыліся на Гродзеншчыне. Якія з іх найболей запомніліся і чым канкрэтна? Аварыя аўтобуса «Неаплан», які вёз пасажыраў з Гродна ў Беласток. Ён накіроўваўся на аўтапераход «Берастовіца-Баброўнікі», бо мяжа з Польшчай у Брузгах зачынена да канца наступнага году. Аўтобус занесла, ён упаў на бок. Гэта адбылося на поўдні Гродзенскага раёну.

Мас-медыя паведамілі, што было многа пацярпелых, і што іх даставілі ў шпіталь. Здзівіла іншае. Праз некаторы час у мясцовай прэсе з'явілася міліцэйскае паведамленне аб тым, што, маўляў, «чуткі былі перабольшаныя». Якія чуткі? «Чуткі» аб «вялікай колькасці змешчаных у шпіталь не адпавядаюць рэчаіснасці». У нататцы дакладна сказана, што з 20 пасажыраў, якія ехалі за мяжу, 14 даставілі ў шпіталь. Хіба гэта мала? Большкасць! Але аказваецца, што толькі 6 з іх былі шпіталізаваны, астатнім толькі аказалі медычную дапамогу. Аднак у шпіталі пасля няўдалай паездкі апынулася як-ніяк 30 працэнтаў пасажыраў. Хіба гэта — «драбяза»? У чым быў інтэрас міліцыі, каб тыражаваць сваю рэпліку накошт «чутак», зразумець цяжка. Ніхто, напрыклад, тое ж ДАІ у аварыі не абвінавачваў. Вінаваты быў шафёр, які не здолеў у зімовых умовах утрымаць аўтобус на дарозе.

Праўда, міліцы крыху папсавалі статыстыку. Атрымалася, што за тыдзень на ўсю вобласць быў паранены 21 чалавек. Затое загінула мала — толькі 8, замест 20-30, як звычайна. Радавацца трэба. А не абвінавачваць журналістаў, якія нібыта перабольшылі вынікі аўтааварыі. 10 дарожна-транспартных здарэнняў за тыдзень на ўсю вобласць з 2 ахвярамі. Думаецца, гэта таксама не фатальна. Тым больш у галалёд. Сёлета на Гродзеншчыне толькі на пажарах загінула каля 100 чалавек.

Увагу жыхароў Гродна прыцягнуў таксама выбух 3-гадовага «Джыпа-чырокі». Здарэнне адбылося позна ўвечары ў вёсцы, якая знаходзіцца на дарозе ад Гродна да дзяржаўнай мяжы. Машына належала прадпрымальніку. На месца прыбылі адразу 3 пажарныя машыны. Непадалёк ад вёскі знаходзіцца мясцовая база міністэрства па надзвычайных сітуацыях. Гасіць полымя, аднак, не спатрэбілася. Выбух адбыўся, але джып, на дзіва, не загарэўся.

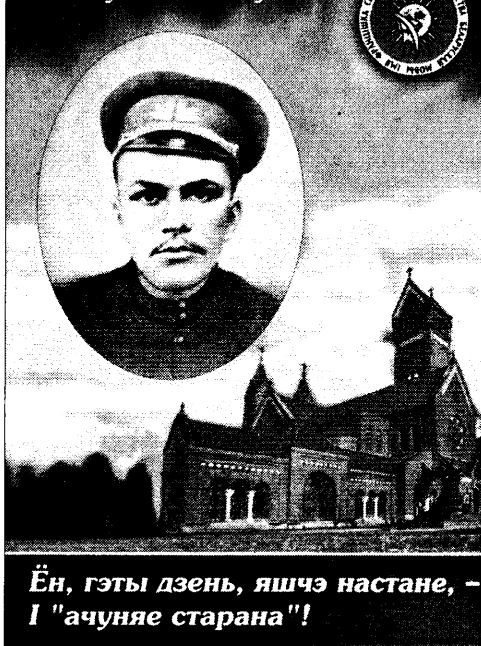
На набярэжнай Нёмана ў Гродне ў сваім доме быў абрабаваны валютчык. Але яму досыць пашанцавала. Недзе а 22 гадзіне па вуліцы вырашыў праехаць экіпаж патрульнай машыны. Ён затрымаў двух падазроных мужчын. У іх аказалася багата рознага дабра: больш за 1 000 даляраў, рэчы і пісталет са слядамі крыві. А неўзабаве ў міліцыю з'явіўся сам пацярпелы – акрываўлены мужчына. Высветлілася, што нападнікі звязалі яго, прастрэлілі яму калені і стрэлілі ў галаву. Прастрэлілі таксама кінескоп тэлевізара. Суседа, які прыбег на шум, выцялі дзяржаннем пісталета па галаве. Каб пісталет быў наладаваны кулямі, а не шротам, валютчык мог бы і не ўратавацца. Міліцыя зараз думае, як выкрыць прадаўцоў такой зброі, якая, па яе звестках, прадаецца на гродзенскім рынку. Дарэчы, неўзабаве стала вядома, што адзін з затрыманых нападнікаў раней у г.п. Бераставіца, пагражаючы зброяй, забраў у мясцовай жыхаркі 1 600 даляраў і шмат замежных цыгарэт.

У Лідзе міліцыянты раскрылі публічны дом у прыватнай лазні. На дапамогу прыбылі аперы з Гродна і, прыкінуўшыся кліентамі, арыштавалі гаспадара. За кожную даму звадышбраў па 50 даляраў. Дарэчы, гэты прыбытковы бізнес наладзіў расеец, які прыехаў у Ліду некалькі гадоў таму з Сібіры. Можна падумаць, мала нам сваіх злачынцаў.

У Ашмянскім раёне школьнік залез на пчальнік суседкі па вёсцы і скраў 8 кілаграмаў мёду. Злодзея, дзякаваць Богу, выкрылі.

Сяргей МАКСІМОВІЧ

УШАНАВАННІ

Таварыства беларускай мовы адзначыла чарговыя ўгодкі з дня нараджэння паэта Максіма Багдановіча выданнем мастацкага каляндарыка на 2002 год. Аўтары праекту – мастакі бацька і сын Марачкіны.

Абаронімся ад тэрарыстаў

Нацыянальны сход Беларусі ўчора прымаў у другім чытанні адразу два істотныя законапраекты. Нягледзячы на сваю дэкаратыўнасць і звыклую бяскрыўднасць, беларуская імітацыя парламенту працуе, як гадзіннік.

Першы законапраект, прыняты ў другім чытанні, – «Аб барацьбе з тэрарызмам». Як паведамляюць афіцыйныя крыніцы, праект упершыню вызначае прававыя і арганізацыйныя асновы барацьбы з тэрарызмам, комплекс захадаў, скіраваных на папярэджанне, спыненне і раскрыццё правапарушэнняў, звязаных з тэрарызмам, а таксама кола і кампетэнцыю суб'ектаў, якія вядуць барацьбу з тэрарызмам, прававыя асновы правядзення антытэрарыстычных аперацыяў.

Паводле дакумента, які амаль стаў законам, асноўны суб'ект, які вядзе ў Беларусі барацьбу з тэрарызмам, – гэта прэзідэнт. Яго будзе дапаўняць Савет міністраў.

У якасці органаў, якія непасрэдна займаюцца барацьбой з тэрарызмам, вызначаны Камітэт дзяржаўнай бяспекі, міністэрства ўнутраных справаў, Служба бяспекі прэзідэнта, міністэрства абароны і дзяржаўны камітэт памежных войскаў. Каб яны дзейнічалі разам, будзе ўтвораная міжведамасная антытэрарыстычная камісія.

Праект закону «Аб барацьбе з тэрарызмам» уводзіць паняцце «грамадзянскага абавязку». Гэта, паводле распрацоўшчыкаў, – паведамленне праваахоўным органам звестак, якія могуць спрыяць спыненню тэрарыстычных актаў.

Расійскія сродкі масавай інфармацыі пры гэтым з задавальненнем канстатуюць, што беларускі закон практычна спісаны з расійскага. Болей за тое, як адзначае дэпутат Палаты прадстаўнікоў Барыс Бікінін, «мы неадназова заяўлялі пра небяспеку для чалавецтва міжнароднага тэрарызму, які не ведае межаў».

Нават самі распрацоўшчыкі закону ведаюць, што ў Беларусі занадта малыя шанцы стаць аб'ектам для нападу як унутраных, так і замежных тэрарыстаў. Адзінае, што нам можа пагражаць тут – экспансія афганскіх нелегальных мігрантаў. І тое часовая, бо канчатковая іхняя мэта – Захад, а ніяк не Беларусь. Тым не меней, беларускае кіраўніцтва з зайздроснай упартасцю спрабуе перацягнуць на сябе коўдру барацьбы з тэрарызмам, у тым ліку і міжнародным.

Нагадаем, дарэчы, што Беларусь неадназова падазравалася ў занадта шчыльных кантактах з краінамі, якія, як мяркуецца, падтрымліваюць міжнародны тэрарызм. У прыватнасці, з Лівіяй, Іракам. Аднойчы нават успліла інфармацыя аб пастаўцы беларускай зброі чачэнскаму боку. І пасля гэтага вельмі дзіўна чуць размовы пра тое, што ў справе барацьбы з тэрарыстамі мы «наперадзе планеты ўсёй».

Другі законапраект, які разглядаўся ўчора Палатай прадстаўнікоў для прыняцця ў другім чытанні – «Аб ваеннай дактрыне». Як вядома, ваенная дактрына – гэта сукупнасць афіцыйных поглядаў і прынцыпаў забеспячэння вайсковай бяспекі дзяржавы.

Новая ваенная дактрына, па словах прадстаўнікоў міністэрства абароны, адпавядае задачам Узброеных сілаў Беларусі ў новых умовах і задачам падтрымання нацыянальнай бяспекі.

Мінулая дактрына прымалася 9 гадоў таму, і з таго часу шмат што змянілася – у Беларусі больш няма ядзернай зброі, дзяржаўнае кіраўніцтва практычна манапалізавала адзін чалавек, была падпісаная дамова аб утварэнні Саюзнай дзяржавы з Расіяй, Польшча ўвайшла ў *NATO*.

Аднак, як адзначаюць прадстаўнікі міністэрства абароны, новая дактрына захоўвае абарончы характар.

Міхась КАРПОВІЧ

Гомельскі «Гарт» пад дэкрэт не кладзецца

У судзе Чыгуначнага раёну Гомелю распачаты разгляд адміністрацыйнае справы ў дачыненні да старшыні «Моладзевага цэнтру «Гарт» Сяргея Адзінца.

Пратакол «Пра парушэнне падатковага заканадаўства» склала на С. Адзінца старэйшы дзяржаўны інспектар падатковай інспекцыі Чыгуначнага раёну Ю.Блінова. Праўда, у якасці парушанага С. Адзінцом закону Блінова пазначыла не закон пра падаткі і зборы – яна запісала гэтак: «допущена выкарыстанне замежнай бязвыплатнай дапамогі на мэты, замацаваныя часткаю 3 п.4 дэкрэту прэзідэнта РБ №8 от 12.03.01 г., што выявілася ў выкарыстанні замежнай бязвыплатнай дапамогі (аргтэхніка) для падрыхтоўкі і правядзення выбараў 2001 г.».

Ніжэй інспектарка спасылаецца на акт праверкі ад 21 лістапада пра налічэнне і выплату «Гартам» падаткаў, а таксама пратакол вобыску УКГБ, паводле якога камп'ютэрная тэхніка адабрана ў кватэры 47 д. 15 па вуліцы 50 год БССР.

Высновы Ю.Блінавай таксама нечаканыя. Як запісана ў пратаколе, «была парушана частка 3, п. 4 дэкрэту «Аб некаторых мерах удасканалення парадку атрымання і выкарыстання замежнай бязвыплатнай гуманітарнай дапамогі».

Вядома, што супрацоўнікі УКГБ за месяц да прэзідэнцкіх выбараў падчас вобыску на прыватнай кватэры сябра «Гарту» Алеся Карніенкі забралі 3 камп'ютэры, 2 прынтэры, 2 сканеры і мадэм. Сваёй тэхнікі пазбавілася тады і Гомельскае абласное грамадскае аб'яднанне «Грамадзянскія ініцыятывы».

Зроблена гэта было пад выглядам дасьледавання крымінальнай справы (цяпер ужо закрытай) з нагоды з'яўлення ў горадзе графіці кшталту «Жыве Беларусь», «Горад наш» і г.д. Але паколькі камп'ютэрамі ніхто на мурах не пісаў, то з аргтэхнікай давялося і далей разбірацца падатковцам. У грамадскіх арганізацыях праведзены рэвізіі і складзены акты, у якія і ўключаны абвінавачанні УКГБ і УСК пры МУС па Гомельскай вобласці.

Разглядаючы справу, суддзя Ганна Новік, як падалося, была ў нейкай разгубленасці. Кіраўнік «Гарту» С.Адзінец абвінавачванні на свой адрас не прызнаў. Ён патлумачыў, што «Гарту» тэхніка наогул не належыць. Паводле яго тлумачэнняў, адзін камп'ютэр, сканер і прынтэр – гэта прыватная ўласнасць Алеся Карніенкі, на кватэры якога праводзіўся вобыск нібыта з прычыны з'яўлення ў горадзе надпісаў на сценах. Астатняя частка тэхнікі атрымана моладзевым цэнтрам «Гарт» у бязвыплатнае карыстанне ад Агенцтва міжнароднага развіцця ЗША праз фонд *Counterpart International*. Больш таго, кансультантка фонду *Counterpart* Алена Кузьмініч засведчыла ў судзе, што, паводле міжнародных пагадненняў Беларусі і адмысловых пастановаў беларускага ўраду, гуманітарныя праграмы фонду не падпадаюць пад дзеянне дэкрэту №8.

Даверaная асоба кіраўніка «Гарту», юрыст Леанід Судаленка, звярнуў увагу суддзі на тое, што канфіскацыю камп'ютэраў супрацоўнікі УКГБ правялі з парушэннем працэсуальных нормаў. Яны не апячаталі сістэмныя блокі камп'ютэраў, дзе захоўваецца інфармацыя. З гэтага вынікае, што С.Адзінец зараз наогул не можа адказваць за інфармацыю, якая знаходзіцца ў памяці камп'ютэраў.

Разгляд адміністрацыйнай справы працягнецца.

Анатоль ІВАНОЎСКІ

Палітыка без будучыні

Заканчэнне, пачатак на стар.1

Але для міжнароднага форуму з такой сур'ёзнай тэмай Беларусь мае занадта негатыўны імідж, які сфармаваўся за апошнія пяць гадоў. Не палепшылі яго і апошнія прэзідэнцкія выбары. Таму Беларусь на гэтым прадстаўнічым форуме ў Варшаве прэзентаваў – у якасці назіральніка – не кіраўнік дзяржавы, а кіраўнік ягонай Адміністрацыі Урал Латыпаў. Як правіла, на такіх мерапрыемствах удзельнікі праводзяць і двухбаковыя сустрэчы. Паводле некаторых дадзеных, для старшыні беларускай арганізацыі такія сустрэчы прайшлі толькі ў рамках афіцыйнага прыёму ў прэзідэнта Аляксандра Квасьнеўскага. Не болей.

Штосьці падобнае адбылося і з галавой МЗС Беларусі Міхаілам Хвастовым у Бухарэсце, дзе прайшло паседжанне Рады міністраў замежных справаў краінаў АБСЕ. Напярэдадні галава МЗС выдзяліўся ў Мінску своеасаблівай гасціннасцю, калі адмовіўся прыняць пасланнікаў АБСЕ. Бачыце, не ўсе асобы былі міністру даспадобы.

Зразумела, што гэта скандальнае рашэнне стварыла ў Бухарэсце вакол Хвастова, мякка кажучы, прахалодную атмасферу. Чаканыя шматлікія сустрэчы з калегамі і кіраўнікамі Румыніі так і не адбыліся. Але сапраўдным халодным душам для ініцыятараў скандалу сталася заява дзяржсакратара ЗША Коліна Паўэла.

У сваім выступе на Радзе міністраў замежных справаў краінаў АБСЕ, закрануўшы беларускую тэму, дзяржсакратар ЗША выразна і цвёрда заявіў пра непрызнанне прамінулых у Беларусі прэзідэнцкіх выбараў. Пры гэтым ён палічыў неабходным падкрэсліць, што будзе працягвацца дапамога тым, хто імкнецца пабудаваць у Беларусі дэмакратычнае грамадства.

На фоне дынамічных кантактаў Масквы з Вашынгтонам для стратэгічнага саюзніка Расіі, якім лічыцца Беларусь, заява Паўэла была цяжкай аплявухай. Звон ад яе, як думаюць назіральнікі, на ўраду Беларусі пройдзе не хутка.

У сферы замежнай палітыкі чакалася яшчэ адна падзея. У Калінінградзе планавалася сустрэча кіраўнікоў урадаў Расіі, Літвы, Польшчы і Беларусі. Размова там павінна была весціся пра будучыню гэтага расійскага анклаву, які хуткім часам можа апынуцца ў атачэнні краінаў NATO і Еўрапейскага Саюзу. Але сустрэча, паводле афіцыйнай інфармацыі, была перанесеная на больш позні тэрмін. Прычым у беларускім МЗС казалі, што перанос быў ініцыяваны літоўскім бокам.

А аказалася далёка не так. Са слоў намесніка дырэктара расійскага Інстытуту Еўропы Івана Іванова, на выключэнні Беларусі з абмеркавання калінінградскага пытання настаяў Еўрасаюз. І ў гэтым пытанні праявілася сённяшняе спецыфічнае становішча афіцыйнага Мінску ў Еўропе.

Так што калі Літва і ініцыявала што-небудзь наконт сустрэчы прэм'ераў, то з улікам пажаданняў ЕС, куды яна імкнецца.

А вось з некаторых выказванняў Лукашэнкі на адрас ЕС, зробленых ім пасля маскоўскага саміту краінаў СНД, вынікае, што Беларусі там рабіць няма чаго. Бо, на ягоную думку, у іншым саюзе – былым СССР – ступень інтэграцыі была вышэйшая. Падобна да таго, што ў заяўленым раней фармаце беларускаму прэм'еру наўрад ці прыйдзецца сесці за адзін стол перамоваў з калегамі ў Калінінградзе.

Нельга не згадаць і пра паседжанне Палітычнага камітэту Парламенцкай асамблеі ЕС, што прайшло ў Вільнюсе, на якім абмяркоўвалася пытанне пра статус Беларусі. Відаць, у пэўнай ступені адчуваючы сваю безданадзейнасць, некаторыя афіцыйныя асобы вырашылі скарыстацца тым, што паседжанне мела закрыты характар, і папросту схлусіць.

Да прыкладу, выступаючы на беларускім тэлебачанні, пасол Беларусі ў Вільнюсе Уладзімір Гаркун сказаў, што ў яго ёсць інфармацыя пра тое, быццам бы на закрытым паседжанні ледзь не кожны другі выступоўца казаў пра неабходнасць вярнуць Беларусь у еўрапейскія структуры.

Са словаў жа некаторых удзельнікаў гэтага паседжання Палітычнага камітэту ПАСЕ, нават кожныя пяты выступоўца такога не казаў. Гаворка ішла пра тое, што ключы да вяртання ў еўрапейскія структуры знаходзяцца ў Мінску. Ад яго чакаюць рэальных крокаў. І яны навідавоку. Гэта чатыры вядомыя ўмовы.

А што тычыцца нейкіх замежных адных умоў на другія – больш прымальныя для рэжыму Лукашэнкі, то іх не можа быць. Як тлумачыць Альвідас Медалінскас, намеснік старшыні камісіі па еўрапейскіх справах Сейма Літвы і ўдзельнік гэтага закрытага паседжання, новыя ўмовы меліся не замяняць, а развіваць гэтыя вядомыя чатыры пункты. І было б памылковым меркаваць, што ўвод паста омбудсмена і адмена смяротнага пакарання дазволяць знязь, напрыклад, пытанні пра пашырэнне паўнамоцтваў парламенту і зменаў у Выбарчым кодэксе Беларусі. Такім чынам, у стасунках з Радай Еўропы нейкіх светлых перспектываў для цяперашняй палітыкі кіруючага рэжыму не праглядаецца. Затое ў беларускай апазіцыі надта перспектыўнай лічаць тэму росту беларускіх укладаў у швейцарскіх банках. Такая інфармацыя з'явілася нядаўна ў СМІ.

Цікава, што некаторыя назіральнікі схільныя звязваць яе з тым, што ў Перу пачаў актыўна даваць паказанні некалі ўсёмагутны Мантэсінас.

Прычым дапытваюць яго амерыканскія следчыя. Будучы шэфам перуанскіх спецслужбаў, ён курыраваў усю куплю-продаж зброі. Не сакрэт, што сярод салідных прадаўцоў была і Беларусь. Паводле некаторых дадзеных, да гэтага часу на ейныя агрэсіўныя паводзіны на збройным рынку цярпліва пагляда́ў Крэмль. Ёсць падставы меркаваць, што ў наступным годзе такой палітыцы саюзніка Беларусі будзе пастаўленая заслона.

Што тычыцца ягонай палітыкі ў іншых сферах, то, як чакаецца, яна павінна істотна адкарэктавацца Крамлём на паседжанні Вышэйшага дзяржаўнага савету Саюзу Расіі і Беларусі, што адбудзецца 26 снежня.

Раман ЯКАЎЛЕЎСКІ

СВОЙ ГОЛАС

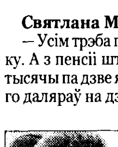
— Што і прыкладна на якую суму вы падорыце сваім блізкім на Каляды і Новы год?

Аляксандр, забеспячэнец:
— Даволі рана вы пытаеце, пакуль не ведаю. А вось сума – даляраў сто, не болей.

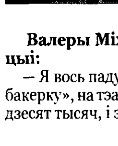
Сяргей, ахоўнік:
— Ну, я, напэўна, падарую маці сервіз на гарбату ці каву, а агулам выдзелю са свайго сціплага заробку даляраў дваццаць пяць прыкладна.

Аляксандр Маліноўскі, журналіст:
— Шмат шакаладу жонцы і дачцэ, а маці невялікі прадуктовы набор. Усё разам «заважыць» даляраў на дваццаць.

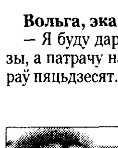
Наталля Мароз, дырэктарка туркампаніі «Белтур»:
— Пакуль не думала, але звычайна гэта бываюць нейкія абсалютна нематэрыяльныя рэчы. Хутчэй арыгінальныя і сувенірныя. Даляраў так на сто для чацвярых.

Святлана Мікалаеўна, пенсіянерка:
— Усім трэба падарыць нешта, хоць пакрышачку. А з пенсіі што купіш? Нічога не купіш. А так тысячы па дзве я на чалавека магу патраціць, усяго даляраў на дзесяць.

Тамара Андрэеўна, працуе ў праектным інстытуце:
— Мы з сынам падаруем пажаданні ў любові, радасці і шчасці. І каб не біўся ніхто і нідзе.

Валеры Міхайлавіч, будаўнік па адукацыі:
— Я вось падумаў, пайду набуду квіткі на «Табакерку», на тэатр, што гастролі дае. А што, пяцьдзесят тысяч, і запомніцца надоўга.

Арына, беспрацоўная:
— Толькі сваю ўсмешку, бо я беспрацоўная, якую звольнілі і якая зараз судзіцца са сваім наймальнікам. Пад Каляды паглядзім, ці змагу я нешта асігнаваць на падарункі. Але гэта вельмі цяпер складана.

Вольга, эканамістка:
— Я буду дарыць нейкія прыемныя сюрпрызы, а патрачу на гэтыя сюрпрызы дзесьці даляраў пяцьдзесят.

Тамара Уладзіміраўна, пенсіянерка:
— Нешта сціплае. Зубная паста, парашок, пральныя сродкі. Дзецям абавязкова нейкія маленькія падарункі. Я ж на пенсіі, асабліва не раздарuешся?

Апытанне праводзілі Аляксей СТАЎСКІ і Уладзімір ШЛАПАК (фота).

РАССЛЕДАВАННІ

Пасадзяць і з недатыкальнасцю

Ці адклічуць прадстаўленне?

Не выключана, што прадстаўленне з просьбай разгледзець пытанне аб пазбаўленні дэпутацкай недатыкальнасці былога начальніка Беларускай чыгункі Віктара Рахманька будзе адклікана Пракуратурай Беларусі з Савету Рэспублікі, членам якога Рахманько з'яўляецца. Пра гэта БелаПАНу паведамілі інфармаваныя крыніцы ў верхняй палаце беларускага парламенту.

Такое заключэнне зроблена, па-першае, на падставе абвінавачання ў злоўжыванні службовым становішчам і нанясенні дзяржаве стратаў у асабліва буйных памерах, якое было прад'яўлена Віктару Рахманьку на мінулым тыдні. Падобныя злачынствы пракуратура кваліфікуе як цяжкія, і таму згоды Савету Рэспублікі на правядзенне працэсуальных дзеянняў у дачыненні да Рахманька паводле заканадаўства не патрабуецца. Па-другое, у парадку дня чарговага паседжання сесіі Савету Рэспублікі, якое павінна адбыцца 13 снежня, пытанне аб Віктару Рахманьку адсутнічае.

Пракаментаваць магчымасць развіцця сітуацыі падобным чынам, пацвердзіць або абвергнуць факты адклікання прадстаўлення ў Пракуратуры Беларусі не змаглі. Начальнік яе прэс-цэнтру Аляксей Таранаў спаслаўся на адсутнасць інфармацыі.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ

Знішчаць хімічную зброю?

Расія мяркуе знішчыць усе 40 тыс. тонаў сваёй хімічнай зброі да 2012 году. Як перадае карэспандэнтка РИА «Новости», пра гэта журналістам паведаміў у аўторак намеснік сакратара Рады бяспекі РФ Алег Чарноў.

Выступаючы на брыфінгу перад нарадаю чальцоў Рады бяспекі Расіі па падрыхтоўцы да знішчэння запасаў хімічнае зброі, Чарноў нагадаў, што Расія ў 1997 годзе ратыфікавала Міжнародную канвенцыю аб распрацоўцы, захаванні і знішчэнні хімічнае зброі. Згодна з гэтым дакументам, яна мусіла б знішчыць сваю хімічную зброю, як і іншыя краіны, да 2007 году. Аднак, па словах намесніка сакратара Рады бяспекі РФ, «дзеля шэрагу аб'ектыўных, найперш арганізацыйных і фінансавых прычын, гэтыя тэрміны для Расіі выглядаюць нерэальнымі».

Дасюль на гэтыя мэты, адзначыў Чарноў, вылучалася не больш за 5% ад запатрабаваных сродкаў, таму да 2000 году практычна нічога зроблена не было, інакш кажучы, прадугледжанага канвенцыяй 20-працэнтнага знішчэння хімічнае зброі да 2002 году Расія не правядзе.

У цэлым на знішчэнне расійскае хімічнае зброі трэба каля 3 млрд. даляраў, паведаміў намеснік сакратара Рады бяспекі РФ. 30% гэтае сумы, па словах Чарнова, мяркуецца «рэальна атрымаць з-за мяжы».

У лік дзяржаваў-донараў, якія ўжо далі згоду фінансаваць расійскую праграму ў рамках канвенцыі, уваходзяць Вялікабрытанія, Нямеччына, Італія, ЗША, Канада, Нідэрланды, Нарвегія, Швецыя, Швейцарыя, Фінляндыя і Еўрасаюз.

У гэтай сувязі, адзначыў Чарноў, Рада бяспекі РФ разам з зацікаўленымі федэральнымі ведамствамі падрыхтавала скарэктаваную праграму па знішчэнні хімічнае зброі ў РФ, а таксама прапановы па ўнясенні паправак у расійскі графік знішчэння хімічных боепрыпасаў. Аднак, як ён патлумачыў, любыя змены тэрміналу павінна яшчэ ўхваліць Арганізацыя па забароне хімічнае зброі (АЗХЗ).

«МЗС РФ ужо накіравала адпаведную заяўку», — дадаў Чарноў.

Намеснік сакратара Рады бяспекі РФ паведаміў, што хімічная зброя ў Расіі захоўваецца «ў сямі арсеналах» у шасці рэгіёнах Расіі — у Кіраўскай, Пензенскай, Курганскай, Саратаўскай, Бранскай абласцях і ў Удмуртыі. Знішчаць запасы хімічнае зброі плануецца на аб'ектах, якія цяпер будуюцца ў Шчучым (Курганская вобласць), Горным (Саратаўская вобласць) і Камбарцы (Удмуртыя).

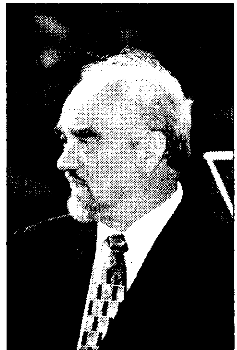
Як адзначыў Чарноў, Расія «заявіла 24 аб'екты па вытворчасці хімічнае зброі, з якіх 10 падлягаюць знішчэнню, а астатнія канверсуюцца». Ён таксама адзначыў, што шэсць з названых аб'ектаў ужо знішчаны і на гэта атрыманы належныя міжнародныя сертыфікаты.

Вольга СЯМЁНАВА

АНКЛАЎ

Непрызнанае Прыднястроўе зноў абрала Смірнова

У мінулую нядзелю ў Прыднястроўі адбыліся прэзідэнцкія выбары. Дзеючы прэзідэнт Ігар Смірноў абраны на трэці тэрмін. Яму процістаялі два супернікі — былы мэр Бендэраў Том Зяновіч і лідэр апазіцыйнай Народнай партыі ўлады Аляксандр Радчанка. Усе трое заяўлялі пра падтрымку з боку Расіі. У выбарах узялі ўдзел 65% выбаршчыкаў, Смірноў сабраў 80% галасоў.

Малдова не прызнала за Прыднястроўем права на правядзенне выбараў, называючы іх нелегітымнымі і вінавацячы Смірнова ў кіраванні карумпаванай рэспублікай. МЗС Малдовы перад выбарамі распаўсюдзіла ноту, у якой заклікала ўсе краіны «ўстрымацца ад удзелу назіральнікаў у выбарах, каб не надаваць ім законнасці».

АБСЕ адмовілася дасылаць сваіх назіральнікаў за галасаваннем, бо рускамоўны анклаў Малдовы не прызнаецца міжнароднай супольнасцю за самастойную дзяржаву. Але Расію і Украіну іх адмова не засмуціла. З гэтых краін у Прыднястроўе прыехалі 36 назіральнікаў, якія лічацца міжнароднымі.

Пасля перамогі малдаўскага прэзідэнта Уладзіміра Вароніна і падпісання расійска-малдаўскай дамовы аб стратэгічным партнёрстве стала рэальнай перспектыва выхаду Малдовы з працяглага палітычнага крызісу. Расія, — чаго ад яе не чакалі, — лічыць, што выбары прэзідэнта ў Прыднястроўскай рэспубліцы з гледзішча міжнароднага права не маюць пад сабой законнай асновы. Пра гэта паведаміў першы намеснік міністра МЗС РФ В.Трубнікаў. Ён нагадаў, што Прыднястроўская рэспубліка — «самаабвешчаная тэрыторыя», і гэта не дазваляе казаць пра легітымнасць выбарчай кампаніі.

Ігар БУЛЬБОКА

Тэрарысты капітулявалі

Баевікі арганізацыі «Аль-Каіда», якія базаваліся ў раёне Тора-Бора, капітулявалі. Пра гэта ў аўторак паведамлю журналістам палявы камандзір Мухамад Заман, які ўзначальвае адзін з трох пуштунскіх атрадаў, што з 5 снежня вядуць наступ у гэтым раёне.

Паводле яго ных словаў, здача зброі баевікамі пачнецца а 8-й раніцы па мясцовым часе ў сераду.

«Яны павінны выйсці з пячораў, спусціцца з гор і здаць нам зброю», — сказаў Заман, але ўмовы капітуляцыі не раскрыў.

Цяпер баевікі «Аль-Каіды» знаходзяцца на схілах і ў пячорах горнага масіву Спінгхар, па якім амерыканская авіяцыя на працягу шасці дзён наносіла паветраныя ўдары.

Як перадае карэспандэнт *РИА «Новости»*, атрады пуштунаў пад камандаваннем Замана, Хазрата Алі і Захіра агульным лікам да 3 тыс. байцоў у аўторак поўнасцю занялі раён Тора-Бора за 40 км на поўдзень ад Джалалабаду і Мелаві за 30 км на поўдзень ад гэтага гораду, дзе знаходзіліся баевікі «Аль-Каіды».

Заман заявіў таксама, што да сённяшняга дня быў упэўнены, што галава «Аль-Каіды» знаходзіцца ў раёне Тора-Бора або паблізу яго, але «цяпер ужо так не думае». Атрады пуштунаў абшукалі 15 пячор і бункераў і два тунэлі падземнага комплексу, але не знайшлі там ні Усамы бін Ладэна, ні іншых кіраўнікоў арганізацыі «Аль-Каіда».

Пярэчаць бонскім пагадненням

Паўночны альянс пакіне свае войскі ў Кабуле нават пасля таго, як туды будзе ўведзены міжнародны міратворчы кантынгент. Пра гэта паведаміў прадстаўнік міністэрства абароны Афганістана Мухамед Хабіл у інтэрв'ю карэспандэнту *France Presse*.

Хабіл таксама сказаў, што міратворчым войскам будзе забаронена патруляваць вуліцы гораду: «Яны могуць патруляваць толькі тыя раёны, дзе будзе знаходзіцца новая адміністрацыя. Астатнюю тэрыторыю Кабулу будуць ахоўваць нашыя войскі».

Падобныя сцверджанні супярэчаць заключаным у Боне пагадненням. Апошнія кажуць: «усе ўдзельнікі перамоваў у Афганістане бяруць на сябе абавязак вывесці вайсковыя падраздзяленні з Кабулу і іншых гарадскіх цэнтраў, у якіх будуць размешчаныя войскі ААН».

Забяспечыць камфорт прэзідэнту

Новы спікер Савету Федэрацыі, раней нікому не вядомы сенатар з Санкт-Пецярбургу, Сяргей Міронаў у суботу вечарам у праграме «Зеркало» чарговы раз выказаў меркаванне, што тэрмін прэзідэнцтва ў Расіі – 4 гады – на яго думку, замалы. Звычайна год-паўтара новаабраны кіраўнік дзяржавы толькі ўваходзіць у курс справаў, потым спрабуе выканаць тыя абяцанні, якія даваў выбарцам, а там, глядзіш, – наступныя выбары, да якіх трэба прыдумаць справаздачу пра зробленае і новыя абяцанкі. Са словаў спікера, прэзідэнту не пашкодзіў бы яшчэ хоць год.

Праўда, ужо цяпер Міронаў трохі стрымаў свой запал і болей не грозіцца, што верхняя палата выступіць з ініцыятывай унясення зменаў у Канстытуцыю. Ён кажа пра тое, што павелічэнне прэзідэнцкага тэрміну – пытанне не аднаго дня, і наагул «не факт, што гэта будзе зроблена ў рамках прэзідэнцтва Уладзіміра Пуціна», хоць новы спікер быў бы не супраць гэтага. Спыняе, відаць, тое, што для ўнясення зменаў у Канстытуцыю трэба праводзіць рэферэндум, а гэта, паводле словаў Міронава, «вельмі дарагая справа».

Між тым агучванне такой ідэі стала неспадзяванкаю для ўсіх. Нечаканасцю ж, па сутнасці, стала тое, што агучыў яе новы спікер верхняй палаты, да таго ж пецярбуржац. Змяніць Канстытуцыю іншыя палітыкі прапаноўвалі і дагэтуль, відаць, зандуючы глебу. Віцэ-спікер Дзярждумы ад Саюзу правых сілаў Ірына Хакамада, напрыклад, лічыць заяву Міронава «праверкай настрояў у грамадстве перад вынясеннем пытання на шырокае абмеркаванне» і не выключае, што Савет Федэрацыі выступіць з адпаведнай ініцыятывай. У сваю чаргу лідэр СПС Барыс Нямцоў упэўнены, што прэзідэнт Пуцін не будзе спрабаваць утрымацца пры ўладзе больш за два прэзідэнцкія тэрміны і мяняць дзеля гэтага Канстытуцыю.

Катэгарычна супраць зменаў Асноўнага закону краіны выказаліся левыя. Спікер Дзярждумы Генадзь Селязнёў, напрыклад, сумняецца ў мэтазгоднасці павелічэння прэзідэнцкага тэрміну і лічыць, што чатырох гадоў цалкам дастаткова, каб праявіць сябе. Але ў Міронава з'явіліся і прыхільнікі. Апошнімі днямі на карысць падаўжэння прэзідэнцкага тэрміну ў Расіі паспелі выказацца пасол РФ ва Украіне Віктар Чарнамырдзін і прэзідэнт Фонду эфектыўнай палітыкі Глеб Паўлоўскі. Яны ўсё болей націскаюць на тое, што працяглы прэзідэнцкі тэрмін – гэта стабільнасць, а праціўнікі аперуюць тэрмінам «застой».

Знамянальна тое, што абмеркаванне гэтага пытання праходзіць напярэдадні Дня Канстытуцыі Расійскай Федэрацыі.

Ужо з'явіліся формулы павелічэння тэрміну прэзідэнцтва. Паводле адных прагнозаў, ён можа быць падоўжаны на адзін год, паводле іншых – кіраўнік дзяржавы можа атрымаць паўнамоцтвы на тэрмін да сямі гадоў, як у Францыі, якая, дарэчы, ужо адмовілася ад гэтага. Цікава, што ў адміністрацыі прэзідэнта абвяргаюць магчымасць перагляду Асноўнага закону краіны, спасылаючыся пры гэтым на Уладзіміра Пуціна, які лічыць патэнцыял Канстытуцыі 1993 году вычарпаным. Тым не менш, у Пуціна ёсць магчымасць працягнуць тэрмін сваіх паўнамоцтваў, не мяняючы пры гэтым Канстытуцыі, – папросту ўзяць удзел у наступных прэзідэнцкіх выбарах. Гэта будзе значна прасцей, чым збіраць Канстытуцыйны сход і праводзіць рэферэндум.

Вольга ШОРЫНА

Эканомія па-польску

У Польшчы вырашылі зэканоміць бюджэтныя сродкі, скараціўшы датацыі палітычным партыям.

Дзеля гэтага ўрад краіны прапанаваў парламенту скараціць датацыі палітычным партыям на 75%, а кампенсацыю выдаткаў на правядзенне выбарчае кампаніі – на 50%. Мяркуецца, што гэта дасць эканомію каля 80 млн. злотых ($20 млн.). Найбольшую незадаволенасць прапанову ўраду выказваюць дробныя партыі, якія ў першы перадвыбарчай гонкі бралі ў банках крэдыты, мяркуючы аддаць іх пасля атрымання дзяржаўных кампенсацыяў. Як вядома, у Польшчы дзейнасць палітычных партыяў фінансуецца дзяржаваю, а партыям забаронена прымаць грошы ад фірмаў і прадпрыемстваў. Памер датацыі для кожнае партыі залежыць ад колькасці галасоў, атрыманых ёю на выбарах, а кампенсацыя выдаткаў на выбарчую кампанію – ад колькасці атрыманых дэпутацкіх мандатаў і фінансавай справаздачы па рэальных выдатках.

news.lt

Паўночная Карэя рыхтуецца да вайны з ЗША

Reuters паведамляе: Паўночная Карэя папярэдзіла ў нядзелю Злучаныя Штаты, што ў выпадку нападу, пра магчымасць якога ўрад ЗША ўжо неаднаразова заяўляў, амерыканскія войскі атрымаюць «неверагодны адпор».

«Вызначэнне КНДР як патэнцыйнага аб'екта для нападу пасля сканчэння вайны ў Афганістане прымушае ўвесь карэйскі народ знаходзіцца ў поўнай баявой гатоўнасці і ахвяравацца сваімі жыццямі дзеля абароны радзімы», — адзначаецца ў заяве, апублікаванай цэнтральнай партыйнай газетай «Радонг Сінмун».

«КНДР — не Афганістан. КНДР гатовая да абароны і наступу», — сцвярджаецца ў газеце.

Прадстаўнікі міністэрства абароны Паўднёвай Карэі не змаглі пракаментаваць такую заяву і пацвердзіць, што на тэрыторыі суседняй краіны маюць месца якія-колькек перасоўванні войскаў.

Апошнімі тыднямі паўночнакарэйскія СМІ пачалі масаваную антыамерыканскую кампанію, крытыкуючы ход вайны з тэрарызмам і заклікаючы да ўмацавання абараназдольнасці краіны ў адказ на пагрозы з боку ЗША.

Ізраіль не прыняў прапановы тэрарыстаў

Ізраіль адмовіўся прыняць прапанову палестынскіх ваенізаваных груповак спыніць агонь з 10 снежня да канца Рамадану — месяца мусульманскага посту. Прадстаўнік ізраільскіх сілаў бяспекі назваў гэтую прапанову «бессэнсоўнай» і заявіў, што Ізраіль не мае іншага выбару, апроч як рэалізоўваць свае права на самаабарону да таго часу, пакуль улады палестынскай аўтаноміі не пачнуць змагацца з тэрорам і арыштоўваць тэрарыстаў.

«Мы даем ворагу час, каб ён спыніў забойствы, разбурэнні і бамбаванне, – гаворыцца ў сумеснай заяве чатырох палестынскіх узброеных груповак, звязаных з арганізацыямі ФАТХ, ХАМАС і «Ісламскі джыхад». – На гэты перыяд мы адмовімся ад узброеных атакаў у межах акупаванай у 1948 годзе тэрыторыі».

На паседжанні «вузкага» кабінету бяспекі пры прэм'ер-міністру Ізраіля Арыэлі Шарону было прынятае рашэнне працягваць ваенныя аперацыі на заходнім беразе Іардану і ў сектары Газа «ў адказ на хвалю палестынскага тэрору». Перад тым палестынцы здзейснілі два тэракты. У Хайфе тэрарыст-камікадзе падарваў сябе, параніўшы 29 ізраільцянаў. Пазней на заходнім беразе палестынцы абстралялі ізраільскі аўтамабіль і паранілі кіроўцу. А ў панядзелак ізраільскія верталёты адназлі ў адказ ракетны абстрэл палестынскіх пазіцыяў, у раёне Хеўрону была абстраляна палестынская машына.

Павел РЭЗНІК

Абяцанага заходняга крэдыту Украіна чакае даўно

Першы віцэ-прэм'ер Украіны А. Дубіна вылецеў у Лондан на перамовы з Еўрапейскім банкам рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР), каб абмеркаваць умовы, на якіх будзе фінансавацца дабудова энергаблокаў Хмяльніцкай і Ровенскай АЭС. Шэсць гадоў бясплённа прачакаўшы абяцаных заходніх крэдытаў, Л.Кучма падчас нядаўняга візіту ў Маскву прапанаваў Расіі паўдзельнічаць у дабудове энергаблокаў на Ровенскай і Хмяльніцкай АЭС, адзначыўшы, што Украіна лічыць непрымальнымі для сябе ўмовы крэдытавання гэтых праектаў, выстаўленыя Захадам.

Змяніць пункт гледжання Украіны Захад наўрад ці зможа, хоць, пэўна, будзе рабіць такія спробы. 6 снежня прэзідэнт Украіны Л.Кучма на супольнай прэс-канферэнцыі з федэральным канцлерам Нямеччыны Г.Шрэдэрам у чарговы раз заявіў, што лічыць непрымальнымі некаторыя ўмовы Еўрабанку, прызнаўшы пры тым, што дасягненне адпаведных дамоўленасцей – гэта пытанне перамоўнага працэсу. Паводле словаў Кучмы, «ніхто не адмаўляецца» ад перамоваў з ЕБРР па дабудове блокаў.

У адказ Шрэдэр паведаміў, што ЕБРР гатовы фінансаваць дабудову, аднак дзеля гэтага трэба выканаць шэраг умоваў, сярод якіх – павышэнне тарыфаў на электраэнергію. У сувязку з гэтым Украіна вырашыла дабудоўваць блокі без удзелу еўрапейскіх арганізацыяў — яна «знайшла другіх партнёраў». У Маскве ўрады дзвюх краін дамовіліся, што пагадненне пра ўдзел Расіі ў дабудове блокаў РАЭС і ХАЭС можа быць падпісана ўжо ў снежні бягучага году. А ў першым квартале 2002 году бакі гатовыя падпісаць крэдытнае пагадненне пра фінансаванне дабудовы энергаблокаў. Аб'ём расійскага крэдыту ў наступным годзе можа скласці каля $60 млн.

ukraine.ru

Нобелеўская лекцыя

Генеральнага сакратара ААН Кофі Анана

Вашы Вялікасці, Вашы Каралеўскія Высокасці, Чальцы Нарвежскага Нобелеўскага Камітэту, пані і панове!

Сёння ў Афганістане народзіцца дзяўчынка. Маці будзе туліць яе да сябе, карміць яе, супакойваць і песціць — як і любая маці ў любой краіне свету. Гэтыя найпрацейшыя рысы чалавечае натуры супольныя для ўсяго чалавецтва. Але нарадзіцца дзяўчынкай у сённяшнім Афганістане – значыць пачаць жыццё на адлегласці ў шмат вякоў ад таго дабрабыту, якога дамаглася малая драбніца з усяго чалавецтва. Гэта азначае жыць у такіх умовах, якія шмат хто з тых, хто сядзіць тут у залі, палічылі б бесчалавечнымі.

Я кажу пра дзяўчынку ў Афганістане, але з тым жа поспехам я мог бы згадаць пра немаўля ў Сьера-Леоне — хлопчыка ці дзяўчынку. Сёння няма такіх людзей, якія б не ведалі пра бездань, якая дзеліць па ўсім свеце багатых і бедных. Сёння ніхто не можа сцвярджаць, што не ведае, колькі гэтая бездань каштуе бедным і абяздоленым, — а яны ж вартыя людское годнасці, асноўных свабод, бяспекі, ежы і адукацыі не менш за любога з нас. Але цану такога расколу мусяць плаціць не толькі яны. У канчатковым рахунку, іх сплочваем усе мы – Поўнач і Поўдзень, багатыя і бедныя, мужчыны і жанчыны ўсіх рас і рэлігій.

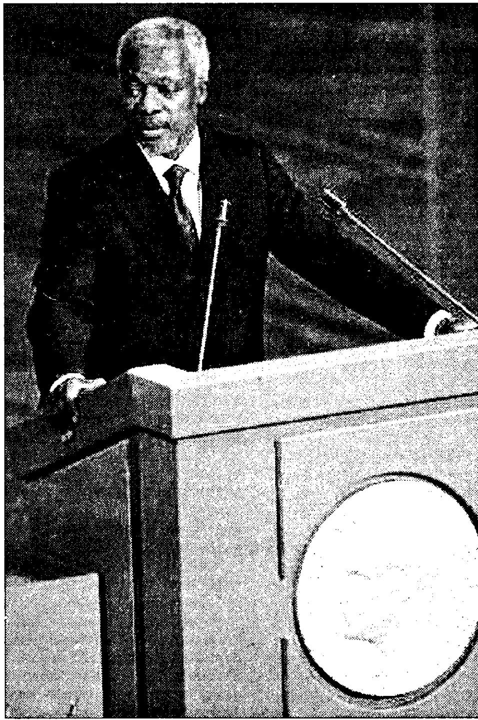
Сёння сапраўдныя межы пралягаюць не паміж дзяржавамі, а паміж усемагутнымі і бездапаможнымі, вольнымі і скаванымі, прывілеяванымі і прыніжанымі. Сёння ніякія муры не могуць адгарадзіць гуманітарныя крызісы альбо крызісы ў галіне правоў чалавека ў адной частцы свету ад крызісаў нацыянальнае бяспекі ў другой яго частцы.

Навукоўцы кажуць: свет прыроды настолькі кампактны і ўзаемазалежны, што матылёк, узмахнуўшы крыльцамі ў трапічных лясах Амазонкі, можа выклікаць магутную буру на другім канцы свету. Гэты прынцып вядомы пад назваю «эфект матылька». Сёння мы, магчыма, глыбей, чым калі раней, усведамляем, што ў свеце чалавечых памкненняў – добра гэта ці кепска – таксама існуе свой «эфект матылька».

Мы ўвайшлі ў трэцяе тысячагоддзе цераз браму агню. Калі сёння, пасля жахаў 11 верасня, мы пагледзімо пільней і далей, чым дагэтуль, то ўбачым, што чалавецтва непадзельна. Новыя пагрозы не ведаюць розніцы паміж расамі, нацыямі або рэгіёнамі. Новае адчуванне безабароннасці зазнае кожны, незалежна ад багацця і грамадскага становішча. І стары і малы цяпер нашмат глыбей усведамляе, што і ў горы і ў радасці нас лучыць адна повязь.

На заранку XXI ст., ад пачатку жорстка пазбаўленага ўсялякіх надзеяў на непазбежнасць руху да міру і дабрабыту ўва ўсім свеце, гэтую новую рэальнасць ужо немагчыма ігнараваць. Трэба глядзець праўдзе ў вочы.

Дваццатае стагоддзе было, магчыма, самым жахлівым за ўсю гісторыю чалавецтва: яно прынесла незлічоныя канфлікты, невымоўныя пакуты і неймаверныя злачынствы. Раз за разам адна група або нацыя абрынала на другую нязмерны гвалт, часам кіруючыся ірацыянальнай нянавісцю і падазрэннямі або нястрымнаю пыхаю і прагаю ўлады і грошай. У адказ на гэтыя катаклізмы кіраўнікі ўсяго свету ў сярэдзіне стагоддзя сабраліся разам, каб з'яднаць свае нацыі як ніколі раней шчыльна.

Быў створаны форум – Арганізацыя Аб'яднаных Нацый, — на якім усе нацыі могуць аб'яднаць намаганні, каб сцвердзіць годнасць і вартасць кожнага чалавека і забяспечыць усім народам мір і развіццё. Тут дзяржавы змаглі аб'яднацца, каб мацаваць прававую дзяржаву, разумець і задавальняць патрэбы бедных, стрымліваць людскую жорсткасць і прагавітасць, захоўваць рэсурсы і характво прыроды, забяспечваць роўныя правы як мужчын, так і жанчын і дбаць пра бяспеку будучых пакаленняў...

На маю думку, у XXI ст. місія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый будзе вызначацца новым, глыбейшым усведамленнем святасці і годнасці кожнага чалавечага жыцця, незалежна ад расы і рэлігіі. Гэта прымусіць нас глядзець па-над дзяржаўнымі межамі, а таксама глыбей за ўзровень дзяржаваў або сацыяльных групаў. Мы павінны як ніколі раней засяродзіць усе нашы намаганні на паляпшэнні ўмоваў жыцця канкрэтных мужчын і жанчын, якія даюць дзяржаве або нацыі багацце і самабытнасць. Мы павінны пачаць з тае самае афганскае дзяўчынкі-немаўляці, прызнаўшы, што ўратаваць адно жыццё – гэта значыць уратаваць саму чалавечнасць.

У апошнія пяць гадоў я часта нагадваў, што Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый пачынаецца словамі: «Мы, народы». Не заўсёды прызнаецца, што гэтыя «мы, народы» складаюцца з паасобных людзей, чые асноўныя правы надта ж часта прыносіліся ў ахвяру меркаваным інтарэсам дзяржавы або нацыі.

Генацыд пачынаецца з забойства аднаго чалавека – не за тое, што ён зрабіў, а за тое, хто ён ёсць. Кампанія «этнічнае чысткі» пачынаецца з таго, што адзін сусед паўстае на другога. Галеча пачынаецца тады, калі адно-адзінае дзіця пазбаўляюць яго падстававага права на адукацыю. Тое, што пачынаецца з няздольнасці забяспечыць годнасць аднаго жыцця, надта ж часта абяртаецца катастрофаю для цэлых нацыяў.

У гэтым новым стагоддзі мы павінны перадусім зразумець, што мір патрэбны не толькі дзяржавам або народам, але і кожнаму з людзей, якія іх складаюць. Суверэнітэт дзяржаваў нельга больш выкарыстоўваць як шчыт, каб прыкрываць ім грубыя парушэнні правоў чалавека. Мір павінен стаць рэальным і адчувальным у штодзённым жыцці кожнага, хто ў патрэбе. Да міру належыць імкнуцца найперш таму, што ён – перадумова годнага і бяспечнага жыцця кожнага чальца людскогое сям'і.

Правы паасобнага чалавека маюць не меншую значнасць для імігрантаў і меншасцяў у Еўропе і на Амерыканскім кантыненце, чым для жанчын у Афганістане або для дзяцей у Афрыцы. Яны роўна падстававыя для бедных і для багатых, яны неабходныя для бяспекі і развітых краін, і тых, што развіваюцца.

З гэтага разумення ролі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у наступным стагоддзі вынікаюць тры ключавыя прыярытэты на будучыню: вынішчэнне галечы, прадухіленне канфліктаў і развіццё дэмакратыі. Толькі ў свеце, пазбаўленым галечы, усе мужчыны і жанчыны могуць найпаўней раскрыць свае здольнасці. Толькі там, дзе шануюць правы паасобнага чалавека, рознагалоссі палагоджваюцца палітычнымі сродкамі і мірным шляхам. Толькі ў дэмакратычным асяроддзі, дзе цэняцца разнастайнасць і дыялог, льга забяспечыць самавыяўленне і самакіраванне асобы, а таксама гарантаваць свабоду аб'яднанняў...

У свеце, насычаным сродкамі вайны, а надта часта яшчэ і словамі вайны, Нобелеўскі камітэт стаў найважнейшым змагаром за мір. На жаль, прэмія міру — рэдкасць у гэтым свеце. Бальшыня нацыяў мае помнікі або мемарыялы войнам, бронзавыя статуі на ўшанаванне гераічных бітваў, трыумфальныя аркі. А мір не мае свайго параду, не мае пантэону перамогі.

Затое ў яго ёсць Нобелеўская прэмія – выраз надзеі і мужнасці, які мае унікальную вагу і аўтарытэт. Толькі зразумеўшы і задаволіўшы патрэбу людзей у міры, годнасці і бяспецы, мы – прадстаўнікі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый – можам спадзявацца апраўдаць гонар, аказаны нам сёння, і ператварыць у жыццё мары заснавальнікаў Арганізацыі. Гэта і ёсць тая шырокая місія міру, якую супрацоўнікі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый здзяйсняюць кожны дзень у кожным кутку Зямлі...

Думка пра тое, што ёсць адзіны народ, які валодае праўдай, адзіны адказ на беды ўсяго свету, адзіны спосаб задаволіць патрэбы чалавецтва на працягу ўсяе гісторыі, наносіла вялізную шкоду – асабліва цягам мінулага стагоддзя. Аднак сёння, нават на фоне міжэтнічных канфліктаў, якія працягваюцца ва ўсім свеце, расце разуменне таго, што разнастайнасць чалавецтва – гэта і рэальнасць, якая робіць дыялог неабходным, і сама аснова для такога дыялогу.

Мы разумеем як ніколі раней, што кожны з нас напоўніцу варты годнасці і пашаны, такой патрэбнай усім людзям. Мы прызнаем, што мы носьбіты многіх культур, традыцый і ўспамінаў, што ўзаемная павага дазваляе нам вывучаць іншыя культуры і вучыцца ў іх, і што мы робімся дужэйшымі, калі яднаем чужое з добра знаёмым.

У кожнай вялікай веры і традыцыі льга знайсці такія вартасці, як талерантнасць і ўзаемнае паразуменне. Напрыклад, Каран кажа нам: «Мы стварылі вас мужчынам і жанчынаю і зрабілі вас народамі і плямёнамі, каб вы ведалі адно аднаго». Канфуцый заклікаў сваіх прыхільнікаў: «Калі дзяржава квітнее, кажы смела і дзейнічай смела, калі дзяржава збілася з тропу, дзейнічай смела, а кажы ціха». Згодна з іудзейскаю традыцыяй, пастулат «узлюбі бліжняга твайго як самога сябе» лічыцца самой сутнасцю Торы.

Гэтая ж думка адлюстраваная і ў хрысціянскім Евангеллі, якое таксама вучыць нас любіць нашых ворагаў і маліцца за тых, хто гоніць нас. Індусаў вучаць, што «праўда адна, але мудрацы даюць ёй розныя імёны». Будызм таксама вучыць людзей дзейнічаць са спагадай ува ўсіх сферах жыцця.

Кожны з нас мае права ганарыцца сваёй верай або сваёю спадчынай. Аднак уяўленне пра тое, што «наша» абавязкова супярэчыць «іхняму», — і памылковае, і небяспечнае. Яно спарадзіла няспынную варажнечу і несканчоныя канфлікты, у выніку чаго людзі ўчынялі найвялікшыя злачынствы ў імя вышэйшае сілы.

Гэта нельга лічыць непазбежным. Людзі розных рэлігіяў і культураў жывуць поруч амаль ува ўсіх краінах свету, і ў бальшыні з нас ёсць такія супольныя рысы, якія родняць нас з зусім адрознымі групамі. Мы можам любіць сябе такімі, як мы ёсць, без нянавісці да ўсяго іншага і да ўсіх іншых. Мы можам квітнець ува ўлонні ўласных традыцыяў і ў той жа час можам вучыцца ў другіх і шанаваць іх вучэнні.

Аднак гэта будзе немагчымым без свабоды рэлігіі, самавыяўлення, аб'яднанняў, а таксама без фундаментальнае роўнасці ўсіх перад законам. Сапраўды, мінулае стагоддзе навучыла нас: там, дзе годнасць чалавека топчуць альбо пагражаюць ёй, — дзе грамадзян пазбаўляюць іх падстававага права выбіраць свой урад альбо права рэгулярна мяняць яго, — занадта часта наступалі канфлікты, а расплочваліся за гэта ні ў чым не вінаватыя мірныя жыхары, чыё жыццё раптам абрывалася, а ўсё атачэнне разбуралася.

Перашкоды, якія паўстаюць на шляху дэмакратыі, маюць малое дачыненне да культуры або рэлігіі, затое нашмат большае — да прагі ўладу маючых любым коштам захаваць свае пазіцыі. Гэта праява зусім не новая і не абмежаваная адною нейкай часткаю свету. Людзі ўсіх культур цэняць свабоду выбару і адчуваюць патрэбу ўплываць на рашэнні, якія закранаюць іх жыццё.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый, куды ўваходзяць амаль усе дзяржавы свету, засноўваецца на прынцыпе роўнае вартасці ўсіх людзей. Гэта першае набліжэнне да прадстаўнічае ўстановы, якая дбала б пра інтарэсы ўсіх дзяржаваў і ўсіх народаў. З дапамогаю гэтага універсальнага, цалкам неабходнага інструменту людскога прагрэсу дзяржавы могуць служыць інтарэсам сваіх грамадзян, прызнаючы супольныя інтарэсы і імкнучыся забяспечыць іх супольнымі намаганнямі. Несумненна, якраз таму Нобелеўскі камітэт заяўляе, што ён «у гэты першы год стагоддзя хоча абвясціць, што адзіны рэальны шлях да глабальнага міру і супрацоўніцтва пралягае праз Арганізацыю Аб'яднаных Нацый»...

Як вы памятаеце, я пачаў свой выступ з дзяўчынкі, якая нарадзілася сёння ў Афганістане. Нягледзячы на тое, што яе маці зробіць усё магчымае, каб ахаваць і зберагчы яе, існуе адзін шанец з чатырох, што гэтая дзяўчынка не дажыве да свайго пятага дня нараджэння. Ці дажыве яна да гэтага дня – гэта толькі адно з выпрабаванняў нашай супольнае людскасці, нашай веры ў нашу асабістую адказнасць за нашых братоў і сясцёр. Але гэта адзінае выпрабаванне, якое мае значэнне.

Памятайце пра гэтую дзяўчынку, і тады нашы шырэйшыя мэты – барацьба з галечай, прадухіленне канфліктаў або пазбаўленне ад хваробаў – не будуць здавацца далёкімі або недасяжнымі. Больш таго, гэтыя мэты будуць здавацца вельмі блізкімі і цалкам дасяжнымі – як і павінна быць. Бо пад покрывам дзяржаваў і нацыяў, ідэяў і моваў хаваецца лёс паасобных людзей у патрэбе. Адказ на іх патрэбы і будзе місіяй Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у новым стагоддзі.

СУПОЛЬНАСЦЬ

Новая мадэль ААН

Рыхард фон ВАЙЦЗЕКЕР, былы прэзідэнт Федэратыўнай Рэспублікі Германіі

Калі ў 1945 годзе была ўтворана ААН, галоўнай мэтай яе стварэння было прадухіліць развязванне трэцяй сусветнай вайны. І таму падчас яе стварэння быў арганізаваны адзін орган, які меў уладныя паўнамоцтвы, – Рада Бяспекі, у якую ўвайшлі самыя магутныя ў вайсковым сэнсе дзяржавы. На парадку дня Рады Бяспекі была і застаецца ўлада і ўрэгуляванне крызісаў, галоўным чынам з ужываннем вайсковых сродкаў. Аднак сёння рэальная пагроза для найбольшай часткі насельніцтва Зямлі ідзе з боку з'яваў, з якімі мы дагэтуль амаль не сутыкаліся: галечы, голаду, росту насельніцтва, міграцыі, забруджання навакольнага асяроддзя ды іншых. Для таго, каб ААН магла адолець гэтыя праблемы, трэба правесці змены непасрэдна ў яе структуры.

Неабходна стварыць дзве новыя рады, кожная з якіх будзе мець уладныя паўнамоцтвы, супастаўляльныя з паўнамоцтвамі Рады Бяспекі, – Раду па сацыяльных пытаннях і Эканамічную Раду.

Дзеля чаго патрэбны гэтыя новыя органы? Свет не можа жыць без правілаў, і ён не можа прасоўвацца наперад у вырашэнні найвастрэйшых праблемаў нашага стагоддзя без акрэсленых правіл і структураў, якія б займаліся ўрэгуляваннем міжнароднага права.

Паколькі такіх арганізацый пакуль не існуе, ААН павінна іх стварыць. Безумоўна, пэўныя правілы, такія, як правіла ўвядзення гандлёвых санкцый, існуюць і сёння, напрыклад, у рамках СГА. Аднак гэтыя правілы – усяго толькі адзінкавыя крокі ў гэтым кірунку: крокі, зробленыя ў галіне свабоднага гандлю, прымальныя ў сацыяльным і экалагічым плане, і далёкія ад пратэкцыянізму, які часта практыкуецца заможнымі краінамі. І ўвогуле трэба ўвесці болей такіх правіл, якія б прызнаваліся ўсім светам, каб усеагульныя намаганні, накіраваныя на барацьбу з галечай, хваробамі і масавай міграцыяй, сталі больш паслядоўнымі, прадказальнымі, а галоўнае – эфектыўнымі.

У нас ёсць Рымскі статут Міжнароднага крымінальнага суду; мы ствараем новую інструкцыю, паводле якой грамадзянскія арганізацыі змогуць больш эфектыўна ўдзельнічаць у працы ААН; у нас сёння ёсць вялікая кааліцыя, якая аб'ядноўвае значна больш краін, чым *NATO*, і якая змагаецца з тэрарызмам. Я рады, што адной з рэакцыяў на падзеі 11 верасня была відавочная змена стаўлення ЗША да ААН. Але вельмі важна, каб змены такога кшталту – а менавіта наданне рэальнай улады структурам ААН – прынеслі большы плён.

У наш небяспечны час людзі ўсёй Зямлі мусяць салідарызавацца. Адным са спосабаў прадэманстраваць сваю салідарнасць было стварэнне вялікай кааліцыі, якая цяпер змагаецца з тэрарызмам. Але салідарнасць трэба таксама афіцыйна прызнаць у рамках рэальных уладных структураў ААН. Скліканне Генеральным сакратаром ААН форуму «Дыялог цывілізацый» – гэта толькі пачатак такога працэсу. А трэба зрабіць значна болей. Стварэнне радаў па сацыяльных і эканамічных пытаннях будзе вялізным крокам у правільным кірунку.

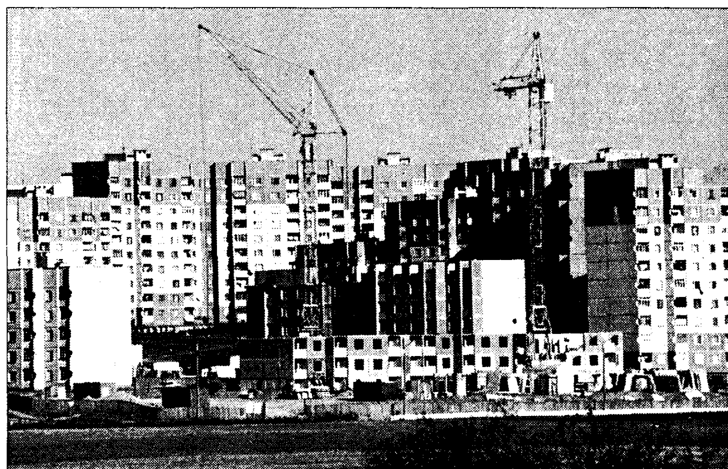
Выкладзеныя тут у агульных рысах ідэі я спрабаваў прэзентаваць не толькі Генеральнай Асамблеі ААН, але і сталым сябрам Рады Бяспекі. Мяне таксама запрасілі выкласці гэтыя ідэі Сенату ЗША. Аднак ніводная з гэтых дыскусій не прынесла дагэтуль істотных вынікаў.

І ўсё ж з цягам часу ЗША мусяць прызнаць неабходнасць існавання ААН, а Рада Бяспекі і яе сябры ўбачаць, што стварэнне новых органаў улады ў ААН – гэта не стварэнне канкурэнтаў, а адзіны сродак для людзей усяго свету, каб разам супрацьстаяць незлічонай колькасці сацыяльных і эканамічных праблем, з якімі яны сутыкаюцца.

Кватэрнае пытанне – клопат жыцця

Калі вам прыспелі пярэбары ў новую кватэру, але вы лянуецеся ці не пераносіце ўсялякіх звязаных з яе пакупкай бюракратычных працэдур, ад пошуку і астатніх турботаў вас з задавальненнем вызваліць (даляраў за 600) агенцтва нерухомасці.

Кошты на квадратны метр у мінскіх новабудоўлях зараз 290-500 даляраў. З разлікам ад 320 даляраў за кв.м. можна без праблемаў прыдбаць кватэру ў цагляным доме. Пажыўшы ў звычайным доме з хранічна брудным пад'ездам і часта п'янымі і хамаватымі суседзямі, многія пакупнікі, марачы пра спакой і ўтульнасць, схільныя не эканоміць на новым жытле і аддаюць перавагу крыху даражэйшым дамам, недасягальным для згаданага кантынгенту навасёлаў.

Людзям, не абмежаваным у сродках, можна без цяжкасцяў купіць кватэру ў новым мікрараёне «Васняцова», што на беразе Свіслачы побач з Серабранкай. У тамтэйшых рознакаляровых дамах двухпакаёвая кватэра з кухняй на 12 метраў і з сістэмай ацяплення ад фірмы *BOSCH* «пацягне» на 25 тысяч даляраў, а трохпакаёўка – да 40 тысяч. У мікрараёне «Малы гай», непадалёку ад вуліцы Русіянава, дзе прывабныя дамкі пабудаваныя па англійскіх праектах, кошт квадратнага метра – 500 даляраў.

Большасць з нас на такія дамкі можа паглядзець хіба толькі здалёк. І колькі грошай мусіць назбіраць сям'я з чатырох чалавек, каб перабрацца з аднапакаёўкі ў «двушку», людзі звычайна вылічваюць, арыентуючыся на кошты ў газетных абвестках. Гэта другасны рынак жылля. Кошты тут сціплейшыя, але ўсё роўна «чыстых» купляў ці продажаў кватэр мала. Часцей людзі прадаюць свае старыя кватэры, якія іх ужо не задавальняюць, каб дадаць грошай і набыць большыя.

Яшчэ год таму кошты на нерухомасць значна знізіліся – прапановы на другасным рынку кватэраў у 5 разоў перавышалі попыт на іх. Знаёмства з цяперашнімі коштамі выклікае часта толькі дэпрэсію. Трэба прывыкаць да таго, што вартую аднапакаёўку, таннейшую за 10 тысяч даляраў, у сталіцы знайсці будзе цяжка. За 15 тысяч даляраў ужо не тое што трох-, нават двухпакаёвую кватэру трэба вельмі пашукаць. 300 даляраў – гэта сярэдні кошт аднаго квадратнага метру кватэры. У Заводскім раёне ён даляраў на 50 таннейшы, а ў цэнтры гораду, у Цэнтральным ці Савецкім раёнах, наадварот, даляраў на 50-70 даражэйшы.

Адбіваецца на расцэнках і тып сценаў. Панельныя дамы ўзводзяцца дагэтуль толькі дзеля гонкі за эканоміяй і колькасцю квадратных метраў. У асноўным яны будуюцца для льготнікаў, якія карыстаюцца дапамогай дзяржавы. Укладаць грошы ў панельную нерухомасць з эканамічнага пункту гледжання нявыгадна, бо тэрмін эксплуатацыі такога дома каля 50 гадоў. А цагляны дом можа жыць значна даўжэй. Усе сцены ў «панельках» лічацца нясучымі, таму магчымасці перапланіроўкі там абмежаваныя. Панельныя сцены маюць яшчэ адзін мінус: яны захоўваюць цяпла ўдвая-ўтрая менш, чым таго патрабуюць сучасныя нормы.

З прычыны нізкіх даходаў насельніцтва лідэрства па папулярнасці сярод мінчукоў трымаюць адна- і двухпакаёвыя кватэры. Амаль 80% попыту прыпадае на іх. Быў час, калі нават так званыя «хрушчоўкі» і «сталінкі» раскуплялі з задавальненнем: хай малыя і нязручныя, але самыя танныя – ад 6,5-7 тысяч даляраў.

Нават на такую мінікватэру сярэдняй беларускай сям'і, дзе муж з жонкай атрымліваюць па 100 даляраў, «зацягнуўшы паясы» і адкладаючы на кватэру, дапусцім, па 50 даляраў штомесяц, збіраць трэба гадоў 12. Тут і з'яўляецца пытанне: што рабіць?

Здаецца, наблізіць час наваселля дапамогуць ільготныя крэдыты. Менавіта льготныя, бо звычайны банкаўскі крэдыт (выдаецца пад 40% ці 55% гадавых у залежнасці ад даходаў сям'і на 15 год) – кабала, якая застанецца яшчэ і дзецям.

Ільготны крэдыт складае 75% неабходных сродкаў на будаўніцтва (рэканструкцыю) кватэры, астатнія 25% вы павінны ўнесці за кошт сваіх зберажэнняў. Некаторым грошай не хапае і на гэта, таму ад крэдыту яны мусяць адмаўляцца, спадзеючыся на бязвыплатныя субсідыі. Іх выдаюць адзін раз у жыцці, і можа выпасці так, што агульнае сумы хопіць на тое, каб набыць самую дробную і сціплую кватэрку, не дакладаючы з уласных сродкаў ні рубля.

Усю суму крэдыту плюс 10% ад сумы, якая налічваецца штогод за карыстанне крэдытнымі сродкамі, трэба вярнуць цягам 20 гадоў. Штомесяц з вашага сукупнага сямейнага даходу банк можа забіраць не больш за 50%. Перад тым як выдаць грошы, банк падлічвае, ці хопіць вашых даходаў, каб пагасіць той крэдыт. Калі не – у разлік бярэцца даход вашых паручальнікаў. Даюць крэдыты, прычым як ільготны, так і звычайны (пад вялікія працэнты), толькі тым, хто стаіць у чарзе на паляпшэнне жыллёвых умоваў. Адно што для атрымання крэдыту пад 10% гадавых трэба патрапіць у адмысловы спіс, які штогод складае мясцовая адміністрацыя, размяркоўваючы выдаткованыя з бюджэту сумы.

Часта выходзіць так, што цягам году тыя сумы абясцэньваюцца і іх ужо ніяк не ўдаецца расцягнуць на запланаваную колькасць шчаслівых навасёлаў. Напрыклад, сёлета ў Мінску замест 870 сямей, як планавалася, у новыя кватэры змогуць засяліцца толькі 653. Для астатніх наваселле адкладаецца на наступны год. А гэта людзі, якія чакаюць кватэры не менш за 12 гадоў (стаўшы на чаргу да пачатку 1990 году).

Тая ж сітуацыя і з маладымі сем'ямі. Калі яны станавіліся на ўлік, як мінімум адзін з сужонкаў быў маладзейшы за 31 год. І толькі праз 12 гадоў, дасягнуўшы 40-гадовай мяжы і выгадаваўшы дзяцей, якія, мабыць, таксама займелі ўжо свае маладыя сем'і, гэтыя муж з жонкай трапляюць у спіс «маладых людзей», якім выпадзе атрымаць нарэшце льготны крэдыт.

Дарэчы, трэба адзначыць, што для набыцця ўжо пабудаванай кватэры ў Мінску ўзяць ільготны крэдыт нельга. Для тых, хто будуецца на вёсцы, умовы атрымання льготнага крэдыту мякчэйшыя: з уласных сродкаў трэба аплаціць толькі 5% ад сумы жылля, астатнія 95% бярэ на сябе банк. Крэдыт выдаецца на 40 гадоў пад 5% гадавых. Некаторыя мінчукі, палічыўшы пасёлкі, што знаходзяцца ў ваколіцах Мінска, сельскай мясцовасцю, спадзяваліся былі пабудавацца ў гэтых досыць прэстыжных і зручных месцах за кошт суперільготных «сялянскіх» крэдытаў. Аднак дзяржава многія такія гарадкі аднесла да «амаль Мінска», а таму на хітрыкі мінчукоў не паддалася.

Прымаючы рашэнне знізіць валявымі захадамі на 20% кошт жылля, якое будуецца пры дапамозе дзяржавы, прэзідэнт вырашыў зэканоміць бюджэтныя сродкі за кошт будаўнічай галіны. Кошты аднаго квадратнага метра цяпер пільна кантралююцца дзяржаўным вокам і на лістапад у сярэднім яны былі ўсталяваныя на ўзроўні 279.000 рублёў (186 даляраў). Пры такіх умовах двухпакаёўку ў панельным доме зусім рэальна можна пабудаваць за 10 тысяч даляраў.

З 1996 году каля 72 тысяч беларускіх сем'яў адгулялі наваселле дзякуючы льготным крэдытам. Яшчэ дзяржаўнай дапамогі чакаюць 560 тысяч беларускіх сем'яў, 140 тысяч з якіх стаяць у чэргах па гэтую дапамогу больш за дзесятак гадоў.

Алена ЛАБАНАВА

Будуць рэформы, будуць і крэдыты

250 мільёнаў даляраў крэдытаў можа атрымаць Беларусь ад Сусветнага банку на ахову здароўя насельніцтва, праблемы Чарнобылю і сацыяльны сектар, калі палепшыць эканамічныя ўмовы гаспадарання. Пра гэта заявіў, будучы напрыканцы мінулага тыдня ў Гомелі, дырэктар аддзелу Беларусі і Украіны ў Сусветным банку Люка Барбонэ.

Візіт Люка Барбонэ і экспертаў у абласны цэнтр, сустрэчы з прадстаўнікамі ўлады, бізнесоўцамі, грамадскімі арганізацыямі, навукоўцамі Інстытуту радыялогіі, жыхарамі вёскі Свяцілавічы Веткаўскага раёну праходзіў у рамках выпрацоўкі стратэгіі супрацоўніцтва Сусветнага банку з Беларуссю. Гэта датычыць найперш аховы здароўя, экалогіі і сацыяльнага сектару.

— Праект, які мы збіраемся распачаць у сакавіку, — паведаміў Люка Барбонэ, — будзе непасрэдна звязаны з барацьбой з сухотамі і СНІДам. Увесь пакет праектаў, якія мы наважылі ажыццявіць ў бліжэйшыя 3 гады, ацэньваецца ў 140 мільёнаў даляраў. Мы таксама казалі ўраду, што гатовы павялічыць гэтыя асігнаванні да 250 мільёнаў даляраў, калі будуць значна палепшаны эканамічныя ўмовы. У наступным годзе мы будзем сачыць за тым, як выконваюцца абяцанні ўраду зрабіць прыватны бізнес больш рэнтабельным і аблегчыць умовы ягонага існавання.

Старшыня аблвыканкаму Аляксандр Якабсон хацеў бы бачыць удзел уплывовай фінансавай структуры ў перааснашчэнні лячэбных установаў новым абсталяваннем, ажыццяўленні праекту рэканструкцыі асвятлення ў школах, развіцця вытворчасці ў чарнобыльскіх раёнах і нават у справе падтрымкі аграпрамысловага комплексу.

Для гамельчукоў з'явілася нечаканасцю чуць ад высокага госця і ягоных экспертаў, што акурат на паляпшэнне ўмоваў у 600 беларускіх школах Сусветны банк яшчэ летам адпусціў 20 мільёнаў даляраў. Аднак з-за бюракратычных затрымак сродкі дагэтуль знаходзяцца ў Мінску.

Што да падтрымкі аграпрамкомплексу, то, як выказаўся госць, яны з экспертамі «не ўбачылі інавацыйнага мыслення ў гэтай галіне». У суседняй Украіне яно ёсць, і там аграпрамкомплекс атрымаў паўмільярда даляраў інвестыцый.

Да пачатку сакавіка каманда экспертаў, якая працавала ў рэгіёне, зробіць канчатковыя высновы. Гаворка ідзе пра падтрымку сістэмы аховы здароўя, маніторынг, лепшае размеркаванне рэсурсаў на чарнобыльскія мэты, пра тэхнічную дапамогу, якая станоўча адаб'ецца на эканамічным развіцці пацярпелых раёнаў, малога і сярэдняга бізнесу.

Анатоль ІВАНОЎСКІ

Беларусь і капіталісты

Геапалітычны ўплыў беларускай урадавай праграмы

Учора, стомлены працай, я сядзеў пры кампутары і задуменна назіраў, як на экране манітора целяпаўся індэкс Доў-Джонса. Было падобна, што далягляды амерыканскай эканомікі сваім колерам зраўняліся з перспектывамі змагання за Вольную Беларусь. Трэнд, нібы кропля бруднай вады на лабавым шкле, спаўзаў кудысьці ўправа, на дол. Жыццё з кожнай хвілінай сумнела.

Ажно раптам тэндэнцыя змянілася. Тэрмінова скантактаваўшыся са сваім заакіянскім земляком і калегам д-рам Г.Каўзам, я даведаўся пра сенсацыйную прычыну біржавога катаклізму: інфармацыйныя агенцтвы паведамілі, што дэпутаты ніжняй палаты Нацыянальнага сходу Беларусі ўхвалілі праграму дзейнняў ураду на 2001-2005 гады.

Уласна кажучы, не само ўхваленне, а той стыль, у якім яно было зроблена, скалануў інвестараў і абудзіў іхную амаль згаслую ініцыятыву. Паводле звестак, атрыманых з інфармаваных крыніцаў вучонымі-аналітыкамі, якія адсочваюць дзейнасць драпежнікаў Уол-стрыту, за праграму было 58 чалавек, супраць – 22.

Дазволю сабе пракаментаваць канцэптуальныя высновы гэтых спадароў.

Па-першае, паплечнікі беларускага адзінаўладніка атрымалі самы фундаментальны адлуп з 1994 году: адмоўна паставіліся да ўрадавых прапановаў 28% парламентароў з тых, што выразна акрэслілі сваё стаўленне да пытання.

Па-другое, перспектывы адзінай валюты (супольнай грашовай адзінкі г.зв. Саюзу Беларусі і Расіі) прызнаныя нулявымі.

Па-трэцяе, Беларусь да 2005 году не ўвойдзе ў зону еўра.

Па-чацвёртае, жыццёвы ўзровень у Беларусі будзе істотна зніжацца.

Высновы 2,3 і 4 грунтуюцца на паведамленні прэм'ер-міністра пра тое, што ў 2005 годзе сярэдняя зарплата ў нас будзе блізка 250 даляраў. Менавіта даляраў, а не рублёў ці еўра. Тым часам сітуацыя ў барацьбе з тэрарызмам і нафтаздабычай не абяцае істотнага ўзмацнення даляра.

Па-пятае, Беларусь не будзе пагражаць еўрапейскаму рынку харчавання, бо ў найбліжэйшыя гады сельская гаспадарка паднімецца на чвэрць і не дасягне тых вышыняў, што абяцалі камунякі ў сваёй харчовай праграме.

Па-шостае, пакупніцкія магчымасці (ёмістасць) беларускага рынку істотна падвысяцца, бо прыбыткі большай часткі насельніцтва вырастуць амаль утрая. Бо сярэдняя пенсія складзе 112,5 даляра, супраць 45-ці ў сёлетнім кастрычніку.

Названыя стратэгічныя змены гарантуюць аптымальны транзіт з Еўразіі неабходнай дэмакратычным дзяржавам сыравіны, органаў для трансплантацыі і вясёлых дзевак. Гэты фактар і абумовіў рынкавы эксцэс 7 снежня.

Мяне асабіста, як патрыёта, дзівіць не пазіцыя дзеячоў з нетраў Лэнглі і берагоў Патамаку, а фанабэрыстасць 22 землякоў, якія так доўга дурылі нас і выдавалі сябе за простых людзей.

Цалкам падзяляю думку аднаго высокапастаўленага ўдзельніка абмеркавання ўрадавай праграмы, які так пракаментаваў падзею: «Ну, публіка! Абяцаеш, абяцаеш – а ім усё мала».

Ю.Л.

ЭКСПРЭС

Прагнозы, пазыкі, разлікі

Заканадаўчыя прыярытэты верхняй палаты

На адным з апошніх паседжанняў Прэзідыума Савета Рэспублікі быў вызначаны спіс эканамічных законапраектаў, якія неабходна распрацаваць у першую чаргу. Як паведамілі ў верхняй палаце парламенту, у гэтым спісе законапраекты «Аб дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычных асобаў», «Аб падаткаабкладанні суб'ектаў малога прадпрымальніцтва», «Аб ліцэнзаванні відаў дзейнасці», «Аб абароне правоў юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў пры правядзенні дзяржкантролю», «Аб адзіным ладзе ўсталявання і ўжывання эканамічных санкцый», «Аб гарантаванні банкаўскіх укладанняў фізічных асобаў» і інш. Акрамя таго, па прапанове пастаяннай Камісіі па эканоміцы вызначаны заканадаўчыя акты, якія патрабуюць карэктываў. Сярод іх законы «Аб супрацьдзеянні манапалістычнай дзейнасці і развіцці канкурэнцыі», «Аб дзяржаўнай падатковай інспекцыі РБ» і «Аб падатках на прыбыткі».

Інтэлектуальная маёмасць у Беларусі не ўспрымаецца сур'ёзна

Як сведчыць шэраг найбуйнейшых міжнародных кампаній, аб'ём падробленай прадукцыі, што рэалізуецца ў Беларусі, складае каля 37%. Купляючы нізкаякасныя лекі, напоі і прадукты харчавання, людзі рызыкуюць сваім здароўем. Фальшыўкі, якія завалілі рынак, падрываюць давер да вядомых таварных знакаў. Вялікія сродкі, недаатрыманыя ў выглядзе падаткаў, пошлін і іншых збораў, страчвае і дзяржбюджэт. Змяншаецца аб'ём інвестыцый, бо капіталы ідуць туды, дзе абарона аўтарскіх правоў арганізавана больш надзейна. Сітуацыя можа палепшыцца толькі тады, калі нашы чыноўнікі ўсвядомяць, што рынкавая эканоміка патрабуе сур'ёзнага прызнання інтэлектуальнай маёмасці. Парушэнні правоў на яе — адна з самых складаных перашкод на шляху гандлёвых зносін з краінамі Еўрасаюзу.

Аказваецца, надвор'ем таксама можна гандляваць

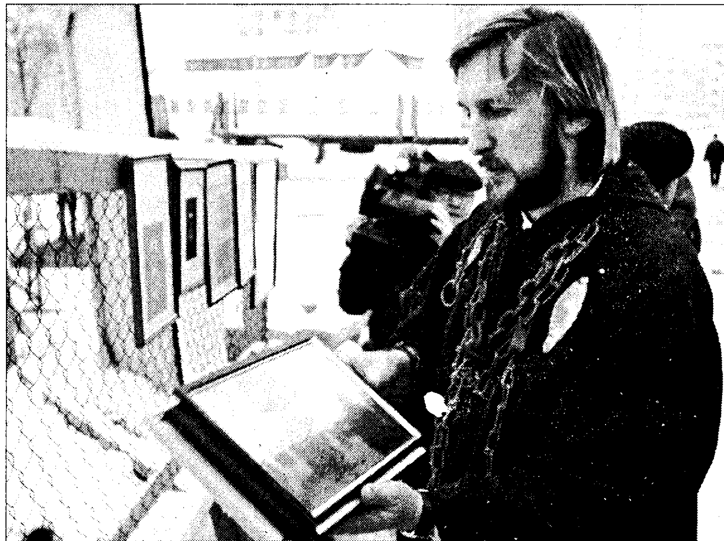
Адна з лонданскіх біржаў з 10 снежня пачынае гандаль ф'ючарсамі на надвор'е ў Еўропе. Гэты від каштоўных папер уводзіцца на падставе частых скаргаў шматлікіх кампаній на змены надвор'я, якія ўплываюць на эфектыўнасць працы. Перш за ўсё, як мяркуе кіраўніцтва біржы, гэты інструмент зацікавіць сельскагаспадарчыя і энергетычныя кампаніі, якія жадаюць абараніць сябе ад тэмпературных «выбрыкаў». На біржы будуць каціравацца шэсць кантрактаў на базе сярэдняй дзённай тэмпературы ў Лондане, Парыжы і Берліне. Звычайна такія ф'ючарсы фармуюцца на падставе колькасці дзён у каляндарным перыядзе, у якія тэмпература дасягнула зададзеных загадзя парогавых значэнняў. Плата па кантракце залежыць ад таго, колькі дзён было цяплейшых (альбо халаднейшых) у параўнанні з усталяваным парогам. У апошнія некалькі гадоў гэткія інструменты набываюць усё большую папулярнасць у ЗША, сумы па гэтых кантрактах даволі вялікія, што падштурхоўвае далейшае развіццё.

Андрэй КАРПОВІЧ

Мастакі і цэнзура

10 снежня, у Міжнародны дзень абароны правоў чалавека, у Мінску на вуліцы Дзімітрава, ля таго месца, дзе яшчэ нядаўна, у будынку былой сінагогі, знаходзіліся майстэрні Саюза мастакоў, адбыўся перформанс «Не дазволена цэнзурай». Яго арганізавалі некалькі мастакоў і праваабарончы цэнтр «Вясна».

На агароджы вакол новабудоўлі мастакі вывесілі мастацкія творы, якія зазнавалі цэнзуру ў апошнія гады. Сярод іх, у прыватнасці, былі працы з выявай нацыянальнага гербу «Пагоня», шаржы на высокапастаўленых чыноўнікаў, кніга паэта Эдуарда Акуліна «Радно». Акцыю праводзіў вядомы мастак Аляксандр Пушкін. Ён быў апрануты ў чорны балахон інквізітара, абвешаны жалезнымі ланцугамі і сушанымі воблямі. Гэтыя атрыбуты сімвалізавалі інквізіцыйную сутнасць цэнзуры і вынікі яе дзейнасці — высушанае жыццё. «Сённяшні дзень — дзень абароны правоў чалавека. І мы, мастакі, разумеем гэтае права як права мастака на свабоду творчасці», — заявіў Аляксандр Пушкін, звяртаючыся да прысутных. А мастацтвазнаўца, культуролаг Сяргей Харэўскі расказаў пра гісторыю цэнзуры ў Беларусі ад часоў Адраджэння да сённяшняга дня.

Пасля перформансу ўсе працы перавезлі ў выставачную залю галерэі «Золата». Тут адкрылася 10-дзённая выстава «Не дазволена цэнзурай».

Як паведаміў на адкрыцці выставы кіраўнік ПЦ «Вясна» Алесь Бяляцкі, арганізатары гэтай культурнай акцыі хацелі паказаць, «якім чынам у Беларусі не выконваюцца правы чалавека і як гэта адбіваецца на лёсе мастакоў, пісьменнікаў і іншых». Бяляцкі таксама адзначыў, што на выставе прадстаўлены кнігі, пушчаныя на макулатуру, эскізы роспісаў, якія не пабачылі свету, карціны, знятыя з выставаў.

Галоўны рэжысёр студыі «Вольная сцэна» Саюза тэатральных дзеячаў Валерый Мазынскі расказаў пра цэнзуру, якую зазнаў асабіста ён. Так, спектакль па п'есе Аляксея Дударава «Прынц Мамабук», дзе праводзіліся аналогіі з цяперашняй Беларуссю, хоць і не сталі забараняць афіцыйна, але стварылі такія ўмовы, пры якіх Мазынскі змушаны быў пайсці з тэатру.

Паказальна, што многія працы, прадстаўленыя на выставе, належаць пэндзлю Алеся Пушкіна, які не раз прыцягваў увагу грамадскасці да сваёй асобы неардынарнымі перформансамі. Да прыкладу, карціна Пушкіна «Плавільшчыкі расы» была забаронена, калі падчас выставы «Жанчыны ў творчасці А.Пушкіна» (1996) дырэктарка віцебскай філармоніі, дзе праходзіла выстава, запатрабавала зняць гэты твор «за празмерны эратызм».

У цяперашняй экспазіцыі прадстаўлена таксама праца скульптара Міхаіла Інькова — помнік паэтцы Ларысе Геніюш (1991), забаронены ўладамі з той матывіроўкай, што «Ларыса Геніюш не рэабілітавана». Прадстаўлены на выставе і герб «Пагоня» — эталон, створаны Уладзімірам Крукоўскім і Яўгенам Кулікам у 1991 годзе і адменены ў выніку рэферэндуму ў 1995 годзе. Наведнікі галерэі могуць убачыць і зборнік вершаў «Радно» вядомага паэта-барда Эдуарда Акуліна, наклад якога адразу, як толькі надрукавалі, тут жа пусцілі пад нож на макулатуру. Пытанні, у прыватнасці, выклікаў верш «Паэт», прысвечаны Нілу Гілевічу, які ўспрынялі як палітычную крамолу. Аднак у афіцыйным акце знішчэння кнігі прычына называлася не палітычная, а тэхнічная — «у сувязі з няправільным афармленнем».

БелаПАН,
фота Ул.ШЛАПАКА

Рэжысёра выпусцілі на волю

Абвінавачаны ў крадзяжы ўласнага фільма рэжысёр «Беларусьфільму» Руслан Зголіч вызвалены з міліцэйскага пастарунку. Зголіч збіраецца скардзіцца на міліцыянтаў і патрабуе ад міністэрства культуры праверкі выдаткавання фінансавых сродкаў на кінастудыі «Беларусьфільм».

Выйшаў на волю рэжысёр «Беларусьфільму» Руслан Зголіч, імя якога стала шырока вядома пасля арышту па падазрэнні ў крадзяжы свайго ж фільму. Праўда, абвінавачанне ў крадзяжы стужкі з яго не знятае, толькі зменена мера стрымання – у Зголіча ўзялі падпіску аб нявыездзе. Гэтыя абвінавачанні Зголіч называе абсурднымі.

Апрача таго, супраць яго распачалі адміністрацыйную справу за хуліганства – ён быццам бы разбіў шкло, калі яго затрымлівалі, што рэжысёр збольшага прызнае. І усё ж ён не збіраецца прасіць чакаць. На міліцыянтаў з Першамайскага райаддзелу міліцыі, якія збівалі яго ў пастарунку, рэжысёр плануе падаваць скаргу ў пракуратуру, але галоўная барацьба для яго – з кінастудыяй «Беларусьфільм».

Рэжысёр ужо запатрабаваў ад міністэрства культуры праверыць выдаткаванне фінансаў, выдзеленых на фільм «Госці», які ён здымаў. Зголіч падазрае, што некаторыя кіраўнікі на «Беларусьфільме» скралі частку грошай.

(Зголіч:) «Таго ж Аляксандра Рыгоравіча падманулі на нашай здымачнай пляцоўцы, калі ён прыходзіў на «Беларусьфільм». Яму сказалі, што тут здымаюць беларускую стужку «Госці», і потым пра гэта казалі ў рэпартажы. А на самой справе там здымалі расійскую стужку «Закон». Атрымалася недарэчнасць, што ніякага «Закону» няма і ніякіх «Гасцей». Другім падманам было тое, што паказалі вялізную камеру «Арэфлекс 5». Спецыялісты ведаюць, што гэта вельмі дарагая камера, яна каштуе амаль паўмільёна даляраў – якраз на тыя грошы яе набылі, што Лукашэнка даў на падтрымку «Беларусьфільму». Дык вось на гэтай камеры працуюць на «Беларусьфільме», але на ёй не здымаюцца беларускія карціны. На той момант, калі ішлі гэтыя рэпартажы і казалі, што малады рэжысёр Руслан Зголіч здымае свой фільм на самай сучаснай камеры, мы на самой справе не знялі на ёй аніводнага кадру. Гэта ізноў была хлусня».

Руслан Зголіч сцвярджае, што на «Беларусьфільме» перавагай карыстаюцца замоўцы расійскіх дый заходніх фільмаў, а нацыянальнае кіно, паводле яго, занядбана.

«Замежнікам аддаюцца павільёны, найлепшая апаратура, а свае кадры нічога не маюць», – сцвярджае Зголіч і заяўляе, што без рэфармавання «Беларусьфільму» нацыянальнае кіно ў Беларусі не адродзіцца. Ён у гэтым яшчэ раз пераканаўся на досведзе асабістага канфлікту з кіраўніцтвам кінастудыі, якое, ён не выключае, нацкавала на яго міліцыянтаў.

На «Беларусьфільме» па-ранейшаму адмаўляюцца каментаваць гісторыю з затрыманнем маладога рэжысёра. Тым часам аператар і рэдактар фільму «Госці» ўзяліся самі за яго мантаж. Рэжысёр Зголіч супраць гэтага пратэстуе, бо лічыць, што «якасць унікальнай карціны будзе недапушчальна зніжана».

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ
Радыё «Свабода»

Спецкамбінат працягвае зачыстку

Незарэгістраванае маладзёжнае аб'яднанне «Еўрапейскі шлях» звяртае ўвагу грамадскасці на працяг разбурэння гісторыка-архітэктурнага помніка Мінска — Кальварыйскіх могілак.

Як паведаміў БелаПАНу адзін з кіраўнікоў гэтага аб'яднання моладзі Аляксей Фралоў, 9 снежня дзесяткі актывістаў «Еўрапейскага шляху» наведалі могілкі і ўбачылі, што на іх тэрыторыі з'явіліся новыя пахаванні, датаваныя 6 і 7 снежня. «Гэта адбылося нягледзячы на тое, што 27 лістапада 2001 года на пасяджэнні навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь комплексу мемарыяльных Кальварыйскіх могілак быў нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці катэгорыі «адзін» — як аб'екту міжнароднага значэння — з уключэннем у дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Такім чынам, згодна з законам, могілкі з'яўляюцца закрытымі для пахаванняў», — сказаў Фралоў.

Таму неабходны грамадзянскі кантроль за збераджэннем і аднаўленнем гэтага часткова разбуранага помніка гісторыі.

Генадзь БАРБАРЫЧ

РАКУРС

Выстава кітабаў у Акадэміі навук

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук адкрылася выстава рукапісных кніг беларускіх татараў 17-20 стагоддзяў. Многія з гэтых кітабаў пісаныя ў тым ліку і беларускай мовай.

Татары жывуць на тэрыторыі Беларусі ўжо 600 гадоў – ад часоў Вітаўта. Калісьці іх было тут каля 100 тысяч, яны мелі паўсотні мячэцяў. На сёння, паводле перапісу 1999 году, у Беларусі жыве 10,8 тысячы татараў, дзейнічаюць 7 мячэцяў.

Арлан АХМАТОВІЧ

Першы «чатырохзоркавы»

На сёння ў Беларусі няма аніводнага ні «пяцізоркавага», ні хоць бы «чатырохзоркавага» гатэлю. Гэта ёсць адной са шматлікіх прычынаў, што замежныя турысты знаходзяцца ў Беларусі ў сярэднім нават меней за два дні.

Але ўвесну наступнага году ў нашай краіне ўсё ж такі з'явіцца першая чатыры «зоркі». Гэта стане магчымым пасля рэканструкцыі гатэлю «Мінск», што размяшчаецца ў цэнтры сталіцы на выездзе з плошчы Незалежнасці на праспект Скарыны. Не выключана, праўда, што ўвядзенне гатэлю ў эксплуатацыю можа крыху зацягнуцца. Рэч у тым, што падчас рэканструкцыйных работ высветлілася, што будынак канца 50-ых мінулага стагоддзя асядае з-за блізкасці метро.

Рэканструкцыя каштуе два дзесяткі мільёнаў даляраў. Іх выдзеліла турэцкая фірма. Мяркуецца, што гэтыя выдаткі будуць акупленыя ўжо цягам трохчатырох гадоў. Гэта значыць, што гасцінічных паслуг тут штодня будзе аказвацца на болей як 15 тысяч даляраў. Кошты на нумары ў залежнасці ад камфартабельнасці будуць вагацца ад 90 да 150 даляраў, куды ўвойдуць сняданак і паход у лазню. У кожным нумары будзе ўсталяваны тэлефон з дазвонам у любы кутак свету і нават доступ у інтэрнэт. Гатэль збольшага зарыентаваны на бізнесоўцаў. Яно і слушна, бо ў Беларусь ва ўмовах заняпаду турыстычнай галіны прыязджаюць звычайна па бізнесовых справах.

Рэканструкцыя гасцінічнага комплексу прадугледжвае ўцяпленне сценаў, пабудову паркінгу ў двары, аўтаномнай электрастанцыі, тут будуць некалькі рэстарацыяў і бараў, а таксама казіно. Рэканструяваны «Мінск» стане першым беларускім гатэлем са зручнасцямі для інвалідаў.

Кірэй МАНУЙЛА

З неонам у вокнах

За савецкім часам у Мінску адзіным архітэктурным спарудам, які падсвятляўся, быў манумент Перамогі на Круглай плошчы. Зараз у сталіцы падсветленыя ўжо пад сотню самых розных будынкаў. І ўсё на праспектах – Партызанскім, Машэрава, Скарыны.

Многім менчукам падабаецца, што іхні родны горад становіцца падобным да еўрапейскай сталіцы. Але не ўсім даспадобы гэтая ілюмінацыя. І рэч не ў тым, што яна выходзіць падаткаплацельшчыкам у капеечку, замест таго, каб звычайныя ліхтары паставіць і паладзіць на ўскраінах, дзе ўначы чорт ногі зломіць. Хай бы падсвятляліся адно што будынкі Нацыянальнага банку, КДБ ці якіх іншых установаў! Але падсвятленнем аздобленыя і цэлыя шэраг жылых дамоў. Бывае, што шпацыруеш па праспекце Скарыны, глядзіш на свяцільні пад вокнамі і над вокнамі і думаеш, а як пачуваюцца людзі, што жывуць там?

У «Мінгарсвятле» даводзяць, што менчукі, якія жывуць на галоўным праспекце беларускай сталіцы, ставяцца да ілюмінацыі па-рознаму, але скаргаў няма. А ўсё таму, што неяк гэтых незадаволеных неонам у сваіх вокнах сабралі і сказалі, што жыць на праспекце – справа ганаровая і адказная, а таму давядзецца з падсвятленнем замірыцца. Мала што ў вас цэлыя суткі адзін толькі дзень! Несвядомым прапанавалі абмяняць іхнія кватэры на праспекце Скарыны, каб не пакутавалі, на апартаменты ў мікраёне Сухарава. Ахвотных не знайшлося...

Карэспандэнт НАШАЙ СВАБОДЫ вырашыў праверыць, колькі людзей цярпяць ад плану Мінгарвыканкаму па архітэктурна-дэкаратыўным падсвятленні сталіцы, пасродкам апытання жыхароў некалькіх дамоў на праспекце Скарыны ад плошчы Незалежнасці да станцыі метро «Кастрычніцкая». Кожны чацвёрты апытаны адказаў, што яму няўтульна жыць з неонам, і ён за тое, каб прыбраць ліхтары. Астатнія нічога супраць мінскай ілюмінацыі не маюць. Адной палове з іх яна наогул не замінае, другая купіла жалюзі і згодная не зважаць на неонавае святло – абы-толькі «горад прыгожы быў».

Кірэй МАНУЙЛА

ТЭАТР

Калядная прэм'ера «Трубадура»

22-23 снежня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы Рэспублікі Беларусь адбудзецца прэм'ера оперы Джузэпе Вердзі «Трубадур».

Апошні раз «Трубадур» гучаў у Беларусі 37 гадоў таму. Першую пастаноўку ў 1955 годзе здзейснілі майстры першага пакалення тэатральных зорак, а другі раз оперу паставілі ў 1964 годзе. Дарэчы, згодна з рэйтынгам расійскай опернай прэміі *Casta Diva* за 2000 год, у пераліку 15 опер, якія выконваюцца найчасцей у свеце, сёмае месца займае менавіта опера Вердзі, якая апярэдзіла нават бясспрэчных лідэраў глядацкіх сімпатый «Аіду» і «Яўгена Анегіна».

«Трубадур», заснаваны на драме іспанскага драматурга-рамантыка Г.Гут'ерэса, расказвае пра вендэту двух сыноў графа дзі Луна. Яшчэ ў дзяцінстве малодшы з іх — Манрыка — быў выкрадзены цыганкай Азучэнай і выраc у табары. Праз шмат гадоў вайсковы абавязак, каханне і рэўнасць зводзяць братоў на сцяжыне вайны і ператвараюць у смяротных ворагаў. Толькі знішчыўшы Манрыка, граф дзі Луна даведваецца ад Азучэны, што забіў свайго брата. Сярэдневечны каларыт і дух рамантычнага бунтарства, што роднiць «Трубадура» са змрочнай містыкай Гюго, пастараліся захаваць пастаноўшчыкі цяперашняй прэм'еры – дырыжор Аляксандр Анісімаў, рэжысёр Барыс Утораў, хормайстарка Ніна Ламановіч, мастачкі Людміла Ганчарова і Элеанора Грыгарук. Бліскучыя сольныя партыі з «Трубадура» рыхтуюць салісты беларускай оперы.

Маша ПЯТРОВА

АРЭНА

«Уэмблі» стаў на рэканструкцыю

Футбольная федэрацыя Вялікабрытаніі заключыла кантракт з урадам краіны аб рэканструкцыі знакамітага лонданскага стадыёна «Уэмблі». Праца па гэтым кантракце, кошт якога сягае 700 000 англійскіх фунтаў стэрлінгаў, пачнецца ўвесну 2002 году, а завершыцца, калі не здарыцца нічога надзвычайнага, праз тры гады, да летняга сезону 2005 году.

Стадыён «Уэмблі» быў пабудаваны ў 1924 годзе, на ім адбываліся першыя пасляваенныя Алімпійскія гульні, тут праходзіў вядомы дабрачынны канцэрт *Live Aid*, сродкі ад якога пайшлі на барацьбу з голадам у Афрыцы.

Апошні афіцыйны матч на гэтай сусветна вядомай спартыўнай арэне, якую вялікі Пеле назваў «храмам футболу», адбыўся 7 кастрычніка 2000 году, калі ў адборачным матчы чэмпіянату свету 2002 году зборная Англіі прайграла камандзе Германіі.

Магчыма, пасля рэканструкцыі родны стадыён дапаможа англічанам перамагчы немцаў.

Генадзь ФАМІЧОЎ

Беларускі «Табель аб рангах»

Чыноўнікам пагражае ўзмацненне класавай зайздрасці

Як паведамляе інфармацыйнае агенцтва БелаПАН, цалкам магчыма, што падчас цяперашняй сесіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу народныя абраннікі разгледзяць законапраект ***«Аб дзяржаўнай службе ў Рэспубліцы Беларусь».*** *Пра гэта нібыта паведаміў адзін з распрацоўшчыкаў гэтага цікавага дакумента.*

Фота Ул. ШЛАПАКА

Праца над законапраектам пачалася больш за тры гады назад. Згодна з ім, дзяржслужачыя Беларусі будуць дзяліцца на вышэйшы клас і 12 класаў, з якіх 12-ы клас з'яўляецца самым нізкім.

Міжвольна прыходзіць на памяць напісаны ўласнай рукой расійскага імператара Пятра **«Табель аб рангах»,** які акрэсліваў чыннасць службы па ваеннай, свецкай і прыдворнай лініях і амаль без зменаў праіснаваў да буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. Для цікаўнага чытача нагадаем, як ён выглядаў:

«I клас: генерал-фельдмаршал, канцлер, праваздейны тайны саветнік;

II клас: генерал-аншэф, праваздейны тайны саветнік, оберкамергер, обер-гофмаршал;

III клас: генерал-лейтэнант, тайны саветнік, егер-майстар;

IV клас: генерал-маёр, праваздейны стацкі саветнік;

V клас: брыгадзір, капітан-камандор, стацкі саветнік;

VI клас: палкоўнік, калежскі саветнік;

VII клас: падпалкоўнік, надворны саветнік;

VIII клас: маёр, калежскі асэсар;

IX клас: капітан, тытулярны саветнік;

X клас: лейтэнант, калежскі сакратар;

XI клас: паручык;

XII клас: мічман, губернскі сакратар;

XIII клас: прапаршчык, правінцыяльны сакратар, сенацкі рэгістратар;

XIV клас: калежскі рэгістратар.

Нашыя распрацоўшчыкі «Табеля» ўлічылі ўсе перамены, што зведала грамадства ў адносінах тытулаў, званняў і тэндэнцыі да дэмакратычнай формы. Таму ў нас і класаў на адзін меней і няма лексічнага нямецкага ўплыву. Ёсць вышэйшы клас і ніжэйшыя класы.

Вышэйшы клас прысвойваецца прэзідэнту, кіраўніку ўраду, старшыням абедзвюх палат Нацыянальнага сходу, кіраўніку Адміністрацыі прэзідэнта, кіраўніку Нацыянальнага банку, дзяржаўнаму сакратару Савета бяспекі, старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю, кіраўніку справамі прэзідэнта, а таксама намеснікам прэм'ер-міністра, кіраўніка адміністрацыі, старшыням абласных і Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў.

Усё астатняе чыноўніцтва будзе падзяляцца па класавай лесвіцы з 12-га ў першы, калі, як кажуць, міліцыя не перашкодзіць. Бо ў законапраекце шмат забаронаў, якія цяжка не пераступіць.

У дакуменце нагадваецца, што дзяржаўны служачы не мае права:

— займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю асабіста або праз давераных асоб; браць удзел асабіста або праз давераных асоб ва ўпраўленні камерцыйнай арганізацыяй;

— займаць іншыя дзяржаўныя пасады, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных Канстытуцыяй;

— выкарыстоўваць службовае становішча ў інтарэсах палітычных партый, рэлігійных арганізацый, іншых юрыдычных асобаў і грамадзян, калі гэта разыходзіцца з інтарэсамі дзяржаўнай службы;

— прымаць ад грамадзян узнагароджанні з прычыны выканання службовых абавязкаў;

— выкарыстоўваць у пазаслужбовых мэтах сродкі матэрыяльна-тэхнічнага, фінансавага і інфармацыйнага забеспячэння;

— мець рахункі ў замежных банках;

— прымаць без згоды прэзідэнта дзяржаўныя ўзнагароды замежных дзяржаў.

Межавы ўзрост знаходжання чыноўніка на дзяржслужбе – 65 гадоў. Аднак у выпадках, прадугледжаных Канстытуцыяй і іншымі заканадаўчымі актамі, ён можа быць падоўжаны.

Заробак дзяржаўнага службоўца, згодна з законапраектам, складаецца са службовага акладу, **надбавак за клас**, надбавак за выслугу гадоў, прэмій і іншых выплат. У прыватнасці, надбаўкі за выслугу гадоў складаюць: ад 1 да 5 гадоў — 10 працэнтаў службовага акладу; ад 5 да 10 гадоў — 20 працэнтаў; ад 10 да 15 гадоў — 30 працэнтаў; звыш 15 гадоў — 40 працэнтаў.

У законапраекце ўстаноўлены таксама **асаблівасці матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.** Напрыклад, прэзідэнт Беларусі мае адпачынак 45 каляндарных дзён, службовае жылое памяшканне, транспарт спецыяльнага прызначэння, ахову, сродкі на расходы для прадстаўніцкіх мэт унутры краіны і за мяжой, спецыяльнае медыцынскае і санаторна-курортнае абслугоўванне яго і членаў яго сям'і, дзяржаўнае абавязковае асабістае страхаванне і дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне. Пасля заканчэння тэрміну паўнамоцтваў, датэрміновага вызвалення ад пасады або адстаўкі прэзідэнт мае права на выхадную дапамогу ў памеры 12 сярэднемесячных заробатных плат і захоўвае за сабою вышэйпералічаныя льготы.

Апрача таго, экс-прэзідэнту да дасягнення пенсійнага ўзросту прызначаецца штомесячнае грашовае ўтрыманне ў памеры 50 працэнтаў поўнага памеру службовага акладу. Пасля дасягнення пенсійнага ўзросту штомесячнае грашовае ўтрыманне будзе выплачвацца ў поўным аб'ёме.

У выпадку ўхвалення законапраекта, вышэйшыя клас і 12 класаў ніжэйшага чынавенства будуць жыць на падатkі з класа прасталюдзінаў, дбаючы пра захаванне класавай згоды.

П.Р.

Мікі Маўс як мара пра ўдачу

Папулярны ў Амерыцы мультфільм пра Мікі Маўса пры ўсёй сваёй разнастайнасці пабудаваны на простым прынцыпе: за кімсьці малым і безабаронным гоніцца нешта магутнае і страшнае, грозны забіць або пакалечыць. Малое ўвесь час ратуецца ўцёкамі ад свайго ворага, і нарэшце яму ўдаецца ўратавацца або нават нашкодзіць крыўдзіцелю.

Чалавек не будзе глядзець увесь час адзін і той жа сюжэт, хай сабе і пададзены ў масе інтэрпрэтацыяў, калі гэтая тэма не закранае нечага вельмі асабістага, нечага такога, у чым чалавек баіцца нават прызнацца самому сабе. Ясна, што безабаронная істотка, якую пераследуе хітры і падступны вораг, – гэта сам глядач; так ён сябе нярaз адчувае ў жыццёвых сітуацыях, з такім канфліктам ён атаясамлівае сваё жыццё. Само сабой зразумела, падобны фільм не меў бы такой прыцягальнасці, каб у яго не было шчаслівага фіналу. Інакш кажучы, падчас дэманстрацыі фільму глядач перажывае ўсе свае асабістыя страхі і трывогі, сваё пачуццё бяссілля, але пад канец усе яго перажыванні ўзнагароджваюцца і ён здабывае доўгачаканую суцеху: ён можа ўратавацца і нават адолець магутнага ворага.

Тэрапія ў сядле

У цяперашнім свеце шмат дзяцей нараджаецца з фізічнымі і псіхічнымі адхіленнямі ад нормы. Гэта не толькі такія прыроджаныя фізічныя захворванні, як дзіцячы цэрэбральны параліч (ДЦП), але і аутызм, на які апошнім часам зважаюць усё болей. Раней усіх пацыентаў аўтыстаў прылічалі да хворых на дзіцячую шызафрэнію і хавалі ў псіхшпіталі, цяпер усё болей дзяцей з затрымкай у разумовым развіцці атрымоўваюць дыягназ «ранні дзіцячы «аутызм»(РДА), які намагаюцца выправіць.

У некаторых краінах ужо функцыянуюць рэабілітацыйныя цэнтры, якія прымяняюць арыгінальную методыку лячэння і рэадаптацыі дзяцей з ДЦП і РДА. Галоўным метадам занятkаў з такімі дзецьмі становіцца конная язда і зносіны з жывёламі.

Конь можа не толькі вазіць на сабе, але і лячыць. Лячэбныя ўласцівасці рытмікі вядомыя даўно, але пакуль што мала скарыстоўваліся. Між тым, конь выдатна задае рытм. Нядаўна медыкі знайшлі, што пры коннай яздзе сардэчны рытм вершніка імкнецца параўнацца з рытмам сэрцабіцення каня. Зараз вядзецца распрацоўка методыкі лячэння сардэчнай арытміі з дапамогай верхавой язды.

Што датычыць рэабілітацыі хворых дзяцей, дык магчымасці толькі пачынаюць раскрывацца. Коней для лячэння ДЦП пачалі скарыстоўваць ужо паўстагоддзя таму. Тады ў розных краінах медыкі рызыкнулі пасадзіць у сядло дзяцей-інвалідаў. У пачатку 1970 гадоў у СССР такую тэрапію першымі паспыталі грузінскія дактары. Нясрыяльныя для развіцця медыцыны, у тым ліку і дзіцячай, апошнія 15 гадоў перапынілі і даследаванні, і стануленне адпаведных рэабілітацыйных цэнтраў. Але цяпер магчыма на базе нашых конных заводаў і конна-спартыўных цэнтраў аднавіць гэтую высакародную справу, якая ўмагчыміць дапамогу дзецям, пакрыўджаным ад нараджэння.

М.В.

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічным РУП «Чырвоная звязда»
220073, г. Мінск, Першы загарадны завулак, 3. Заказ №1795 Нумар падпісаны ў друк 11/12/2001 (15:00) Наклад — 9.090